№ 59. —— Kesknädalal, 11 augustil 1910. —— № 59.

Esimene aastakäik.

Ilmub kirjastuse ühisuse „Ühiselu" nimel igal kesknädalal ja laupäewal.

Kaasandeks on õigusteadusline kuukiri „Seadus ja kohus" ja „Eestimaa Talurahwa Seadus". — Kontor on awatud äripäewadel kella 10—3 peewal, püha päewadel ja kroonu pühadel kell 12—2 päewal.

Toimetus ja talitus:

СПБ. Офицерская ул. № 5.

Telefon № 263-24.

Pealinna Teataja

Tellimise-hind postiga:

12 kuu peale 4 rub. — k.
6 „ „ 2 „ 10 „
3 „ „ 1 „ 05 „
2 „ „ — „ 70 „
1 „ „ — „ 35 „

Wäljamaale 6 rubla aastas.

Kaasande „Seadus ja Kohus" eest on juurde maksa: aastas 50 kop., poolel aastal 25 kop. ja „Eestimaa Talurahwa Seaduste" eest 75 kop.

Üksik number maksab 4 kop. Wäljaspool Peterburi 5 kop.

Adressi muutmine — 10 kop. ja endine adress kui ka selle number ülesanda.

Asunduste hariduslikste olude selgitamiseks.

Meie asunduste hariduslise elu edendamise küsimus on wäga keeruline ja laialine. Peale mitmesuguste geograhwialiste olude, mis laialdast asunduste-wõrku ümbritsewad, on ka mitmesugune asunduste majanduslline olukord ja jõukus siin mõeduandwad. Nii ei ole iga kord weel see, mis ühele asundusele hea, teisele kaugelgi paras. Et aga siiski mitmesugustes oludes harjunud ja mitmesuguste waatega asunikkusi ühise lipu ümber koguda, ühistegewuse ja rahwuse tunde kaswatamiseks pinda luua, on waja kõikide asunduste elu ja olu ja ümbritsewaid tingimusi põhjalikult tunda. Selleks on muidugi igakülgne ja öiglane asunduste elu-olu walgustamine tarwilik.

Ei wõi salata, sellel alal on meil juba mõndagi ette wõetud ja ära tehtud, kuid siiski tööd on weel palju tegemata. Õigusega on selle üle kurdetud, et asunduste tegelased ise, koolidõpetajad, asunduste elu-elu tutwustamiseks wisalt sulge liigutawad. Et aga asunduste elu-olu need põhjalikult wõiwad tunda, kes ise seal aastate kauwa kõiki rõemusi ja kurbtusi kaaja on elanud ja selle juures ka kodumaaga elawasse ühendusesse jäänud siis tuleb paljude asunduste tegelaste weikimist seda enam weel kahetseda. Et lugu nii edasi kesta ei wõi, kui Peterburi Hariduse-seltsi Asunduste osakond ka kaugemaid asundusi oma ümber koondada tahab, siis tuleks küll kõige pealt ka kaugemate asunduste üle teadete kogumist wirgutada. Ei wõi konstateerimata jätta, et wiimasel ajal „Pealinna Teataja" asunduste jaoskonnas wõrdlemisi wähe sõnumeid ilmub, kaugematest asundustest on aga wäga harwa midagi kuulda. Kurb lugu, kui asunikud endid oma healekandjagi läbi üksteisele ja kodumaalastele tutwustada ei taha.

Siin kohal lubatagu mulle, kui endisele asunduse koolidõpetajale, oma kolme aasta jooksul kogutud ülestähenduste, märkuste ja mälestuste najal mõnda külge asunduste hariduslistes oludes selgitada aidata.

Et meie asunduste hariduslise elu majandusliste eduga sammu pidada ei suuda, on üleüldiselt tuntud tõde. Miks aga lugu nii on, selle peale on wõimata kahe-kolme sõnaga wastata. Ligemalt waadates selgub, et asundustes hariduslise elu jõudsalt edenemist palju põhjuseid takistamas on. Peaasjalikult tuleksiwad need tõkked kahte kategoriasse jagada. Esimise kategoria all tuleks wälimisi tõkkeid, nagu administratiwlisi määruseid, geografialisi jne. oluси, teise kategoria all aga asunduste siseмisi, nõnda ütelda, kodusе elutingimisi, psühologialisi j. t. hariduslise elu edenemise tõkkeid silmas pidada. — Asunduste hariduslise elu jõudsa edenemise wälimiste tõketena tuleks eestkätt muidugi administratiwlisi määruseid nimetada, mis muulaste wenestamise peale sihiwad. Teadupärast on aga praegu Wenemaal pea igas kubermangus oma administratiwlised iseäralduсed ja kohalised isemääruseд, muidugi mõista, kubermangu walitsuse eesotsas seisja isiku „agaruse" järel waadates. Sellest siis ka tulebki, et ühe kubermangu asundustes Eesti keeli näitemängude etendamine, pidude toimepanemine, Eesti keele kõnede pidamine, raamatukogude asutamine jne. lubatud on, teise kubermangu asundustes aga seda mitte ei lubata. Näituseks wõiksin ühe kubermangu walitsust tuua, kes kohalistele Eesti asunikkudele wiimastel aastatel mitte luba pole annud Eesti keeli näitemängusi etendada ja Eesti keeli raamatukogu asutada. Järelpärimise peale wastati, et tehtagu seda Wene keeles, siis luba ei keelata — Eesti keel olla Baltimaadel lubatud, siin olla aga teised määrused maksmas. Sarnasest nõudmisest oli ka Samara kubermangu Eesti asundustest kuulda. — Ilma walitsuse lubata midagi kõnede pidamise, näitemängu etendamise jne. sarnast ette wõtta ja läbi teha on muidugi kaelamurdew, pealegi kui weel silmas pidada, et eestlaste seas ka-niisuguseid isikuid leidub, kes urjadnikule õllelaua taga kõik südame pealt ära puistawad...

Senikaua, kui weel üksikute asunduste wahel tugew ühendus Asunduste keskkoha näol puudub, on käputäis asunikka ametnikkude ja „ühisuslaste" omawoli wastu täitsa jõuetumab. Pealegi peab silmas pidama, et hõlpsa ja kerge eluga ära harjunud asunik juba nagu instinktiliselt selle eest hoida püüab, mis tema rahulist käekäiku ähwardab segada. Pahameel walitsuse wastu ühutakse waeti winnaga ära ja elu läheb jälle wanades waguiates roobastes omamoodi edasi. Et ka mõni waimustatud asja ettewõtjagi oma õiguse taganõudmises niisugustel oludel kuigi kaugele ei lähe, on arusaadaw. — Ka wabameelsema Wene seltskonna poolt pole toetust loota: esiteks puudub seesuguste element enamasti külades ja asunduste lähidal, wõi on ise weel enam tagakujutatud kui eestlased, ja teiseks on eestlased, oma keele ja meele poolest wenelastele peaaegu täitsa tundmatad. — Paremust selles asjas toob muidugi kord Wene walitsuse politika-tuule pööramine kaasa. Kuid seda head oega ei wõi aga asunikud käed rüpes mitte ootama jääda. Tarwis on asundustel omawahel ühineda — üheks tugewaks „wäliselo Eestiks". Siis oleks ka ametnikkude omawoli wastu abitsijatel asunduste tegelastel kindlam põhi jalge all, kui nüüd.

Palju tõkkeid asunduste hariduslisele edenemisele sünnitawad ka asundusi ümbritsewad geografialised olud. Enamasti on Wenemaa Eesti asundused ikka raudtee jaamadest, linnadest jne. enam-wähem eemal ja kõrwalisemates kohtades. — Hariduslline elu wõib aga jõudsate sammudega neis kohtades edendada, kus laiemad rahwahulgad üksteisega sagedasti kokku puutuwad, kuhu teeted wälismisest ilmast enam-wähem kergesti kokku woolawad, kus hariduslliselt madalamal astmel olewad rahwakihid, kõrgemale astmele jõudnud isikute ja rahwakihtidega kokku puutudes, neilt uusi aateid ja waateid, kõrgema kultura wäärtusеid jne. omandawad.

Kaugelt suurema hulga Eesti asunduste geografialised olud neid kultura elu edenemise algnõudeid enesess ei sisalda. Nii takistab linnadest, raudtee jaamadest ja postiasutustest eemalolek asundustes korralikku ajalehtede — kultura idude laialikandjate — kättesaamist ja lugemist. Sagedasti tuleb ette, et asundustes, iseäranis kewadisel teelahkumise ja suwiste tööde ajal, kolme ja ka nelja nädala kohta kord postisaadused kätte saadakse. Iseenesest mõista, et siis korraga terwet ajalehtede puntrat, kui weel pealegi päewalehti hulgas on, wõimata on täielikult läbi lugeda. Et selle läbi ajalehe wäärtus ja wärskus kahaneb, wahest kuni nullini, on juba arusaadaw. Seda enam tuleb aga weel seda olukorda kahetseda, et ajaleht ainukeseks äratajaks ja kaswatajaks asunduses, peale koolidõpetaja (kui teda ülepea asunduses olemas ongi, ehk kui see jaatawal korral tõesti äratajа on) on. Muidugi wõib seda lugu korralikku postikäimise sisseseadmisega parandada, kuid enne, kui asunikud nii kaugele jõuawad, jookseb küll weel palju wett merde.

Ümberkaudsete naabritega ja pärismaalastega kokkupuutumine asunduste hariduslise elu edenemisele tõuget ei anna, muidugi mõned asundused erandina wäljaarwatud. Et wenelased ja muud asunduste ümberkaudsed pärismaalased eestlastest kulturaliselt madalamal järjel on, on üleüldiselt tuttaw. Paljudes kohtades waadatakse eestlaste, kui kulturakandjate peale — seda nad ka enamasti ikka on. Eestlased teawad seda ise wäga heasti, uhkustawadki sellega, kuid see teadmine halwab edasipüüdmisetungi: „Meie oleme teistest rahwastest muidugi ees, mis tarwis meie siis endid weel hariduse tagaajamisega nii wäga peaksime waewama hakkama", nii lausuwad paljud asunikud. Asja tõenduseks toon siin Usamaa Eesti asundustes aasta paari eest tõesti sündinud looкese ette. — Krimiski asunduse kooli ja palwemaja oli wana ja wilets ja nõudis suuremat ja põhjalikku parandust. 1909 a. kewadel langeski lagi sisse ja sest saadik seisabki maja tühi. Sellest saiwad rikkad asunikud isegi wäga heasti aru, kuid trööstisiwad endid sellega, et küllap maja weel niisama wastu peab, olla ju ümberkaudsed Wene ja Tatari koolimajad weel palju wiletsamad ja enam lagunenud — nende koolimaja olla teistega wõrreldes päris palee. Niisuguseid näitusi wõiks paljugi tuua, kuid kes wähegi sügawamalt asunduste, nõnda ütelda, „äripäewa" elu tunneb, teab neid isegi juba küll. Selle juurde tuleb aga tähendada, et see mitte eestlaste iseloomuline wiga ei ole. Teisest küljest wõiks ka paljugi näitusi tuua, et Eesti asunikud uuenduste ja uute ettewõtete peale agarad on ja ühtegi kulu ei karda, s. o., niisuguste ettewõtete peale, mille tingimata wajaduse ja kasulikkuse ümbritsewad majanduslised, geografialised jne. olud silmanähtawaks ja käega katsutawaks teewad. Nii wististi ei leidu ka mitte ühtegi asundust, kus lugeda ja kirjutada oskuse tingimata wajadusest aru ei peaks saadama. (Järgneb.)

Äriteenijate puhkeaeg meie tarwitajate-ühisustes.

Ühistegewusline liikumine on meil hoogu wõtmas. Laenu-, hoiu- ja tarwitajate-ühisuste asutamine ja elustamine on igalpool päewakorral. Kuna iseenesest meie ühistegewusline liikumine noor, nõrk ja kaswatamata on, nii et mõnede ühisuste tegewus detalides ühistegewuse põhjusmõtetega küllalt õiglaselt kokku ei käi. Halwal korral muutub niisugune ühistegewusline ettewõte niisamasuguseks kapitalistliseks asutuseks, nagu iga teinegi äri, mis erakasude kättesaamiseks elule kutsutud on.

Igapäewaseks nähtuseks on ka see, et paljud liikmed ainult sellepärast tarwitajate-ühisuste liikmeteks astuwad, et diwidenti saada. Niisugused liikmed on walmis igal ajal ühisusele selga pöörama. Ühisuste peanõudmine on, et omale kindlat tarwitajate-ringkonda luua ja kaswatada, kus ühisuse sihti mitte ärilises kasusaamises ei nähta. Muidu ei ole ühisusel ühistegewuslist elumõtet, sest tulemikus peawad kõik eraettewõtted kaduma ja ühistegewusele maad andma. Ühisühisuste ettewõtete äriliste külgedega peab ka sotsialne, waimline edenemine, kaswatamine ja koondamine ühes käima. Nii peame iga üksikut küsimust sõeluma ja — tundma õppima.

Üks asi, mis tähelepanemist teenib, on tarwitajate-ühisuste äriteenijate puhkeaeg.

Harilikult on aga meie tarwitajate-ühisuste poolt asutatud ärid niisama pikalt lahti, nagu kõik teisedki ärid, s. o. hommiku kella 8 kuni õhtu sellesama ajani, nii oleks siis tööpäewa pikkus 12 tundi.

Tallinna kaubatarwitajate ühisus „Tera", mis tööliste ringkondadest asutati, otsustas ühisuse poodi awades oma äriteenijatele lõunast puhkeaega kella 1—3 anda, nii et sel ajal siis ühisuse pood kinni oleks. See oleks siis selles asjas esimene ja ajakohane samm põhjusmõtetest praktilisesse ellusse asumiseks.

Pühapäewarahu, lõuna puhkeaeg ja 8-tunniline tööpäew on meil problemid, millest meie igapäew tahame ülesaada ja mille kallal juba õige palju hammast on näritud. Arwatawasti leiduks weel õige wähe neid, kes siin teisiti mõtelda julgewad.

Tarwitajate-ühisuste ärittewõtetes, kus põhjusmõttelise aluse ja korralduse — kindla tarwitajate hulkadega rehkendada tuleb, peaks äriteenijate puhkeajaküsimus niiheasti kui otsustatud olema.

Nagu Tallinna ühisuse „Tera" ligidamal seisjad seletada teawad, ei olla lõunase kinniolemise pärast ostjatehulga wähenemist märgata. Ja kuigi siin esialgul wäikese kahjuga rehkendada tuleks, siis ühisuse olemasolemise mõtet ja wõitlust õiglasemale tulewikule silmaspidades, peame niisugused wäikesed sünnitamisewalud üle elama, muidu ei ole edu ei tulewikku.

Mõnelt poolt püütakse seletada, et lõunasest puhkeajast sellega üle saaks, kui eraäride eeskujul mitme teenija olemasolemise puhul teenijad üksteise järele lõunatundisi tarwitaks. Kuid kõige pealt ei ole niisugusel korraldusel ühtegi tegelikku mõtet, kuna ka niisugune korraldus õige lõunaaja puhkeaja mõtte ära kaotaks.

Näituseks, kui oleks äris kolm teenijat, siis wõiks esimene teenija lõuna puhkeaega kella 12—2, teine 2—4 ja kolmas 4—6 tarwitada, nii et wiimase teenija ennelõunane tööaeg 8 tundi ja pärastlõunane 2 tundi kestaks, mis täiesti ebaloomuline ja kasuta oleks. Siis on ärijuhil, kelle peal üksi ärijuhatus ja wastutus seisab, raske äri, olgugi paariks tunniks, üksi jätta. Selle läbi kannataks ka äri.

Niisugune korraldus, kus tegelikult midagi ehk õige wähe kaotada on, aga põhjusmõtetest praktilisesse ellusse suur, tähtis ja õiglane samm saab astutud, ei nõua waielusi ei pikemat selgitust.

Meie tarwitajate-ühisused peaks oma ärides lõunase puhkeaja maksma panema.

A. M-r-l.

Wäljamaalt.

Suur weeputus Jaapanis.

Möödaläinud nädalal hakkasiwad Jaapanist Wene ja wäljamaa ajakirjandusele teated ilmuma, et Jaapanis, Tokio linnas ja selle ümbruses suur weeputus hätwitusetööd teeb. Jaapani saatkonnale Peterburis teatatakse järgmist:

Juba 26 juulil algasiwad suured wihmasajud, mis Tokio linnas ja 15 maakonnas hirmsat häwitusetööd teewad. Mitmel pool on palju majasi suurte weewoolude läbi kokku langenud ja laentest ära wiidud. Nii juhtus Tokios ühe wäikese wõerastemajaga, kus 15 inimest ööd magasiwad, kes aga kõik ära on uppunud. Raudtee tunnel, kus 50 inimest töötasiwad, on wee alla jäänud, kus ka kõik töölised ära uppunud. Tokio linna äärel on wesi nii kõrgele tõusnud, et elektri- ja gaasiwalgustus seisma on jäänud.

Tuhandad inimesed on laenete läbi wälimisest ilmast lahutatud. Inimesed otsiwad omale peawarju koolimajades ja kirikutes. Lootsikuid on inimeste peastmiseks liiga wähe olemas, mis ka toidu muretsemist raskendab, nõnda et paljud nälga peawad surema. Tokios seista juba 30.000 maja wee all. Linnal on mere pool kolm kaitsetammi, kuid üks on nendest wee läbi juba ära lõhutud. Kardeti, et teiste tammidega niisama juhtub. Wiimasel juhtumisel oleks wesi üle poole Tokio linnast oma alla wõtnud.

Kuid siiski on tammid nii wastupidawad olnud, et wesi neid äralõhkuda pole suutnud. 1 augustist on wesi juba alanema hakkanud.

Maal on terwed külad ära uhutud. Post, telegraf ja raudtee pidiwad seisma jääma.

Aineline kahju, mis wesi sünnitanud, arwatakse miljonite rublade peale. Ametlikkude teadete järel on 880 inimest ära uppunud, 180 inimest on raskemaid wigastusi saanud. 500 on ära kadunud: arwatakse, et need ka wees surma saanud. Majadest olla 3.700 ära uhutud, 2.200 ära lõhutud, kuna 398 000 rikutud saanud. Kõige suurema kahju on Tokio linn saanud. Siin üksi on 20.000 inimest ilma peawarjuta jäänud.

Walitsus tahab kannatajatele õige laialist abi anda.

Uus kuningriik Balkani poolsaarel.

Juba waremalt teatati, et Montenegro würstiriik praeguse selle maa walitseja 50 a. walitsuse juubelipäewal kuningriigiks nimetatud saab. Seesugune mõte liikus juba ammu „Musta mägede" rahwa seas. Montenegro kuningriigiks kuulutamine põhjeneb ajalooliste õiguste peal, sest endistel aegadel oligi ta kuningriik.

Nüüd on siis, nimelt 31 juulil, see ammu igatsetud rahwa ja walitsewa suguwõsa soow täidetud: Montenegro würstiriik on kuningriigiks muudetud. See on juba wies kuningriik Balkani poolsaarel.

Würst Nikolai on aga enne „kuningliku kõrguse" aunime wastuwõtmist teiste Europa suurriikide walitsejate käest järel pärinud, kuidas saab nende seisukoht Montenegro kuningriigiks nimetamise järel olema. Et teistel riikidel selle wastu midagi ei olnud, siis on ka uuendus ette wõetud.

Kuningas Nikolaiga on „Musta mägede" pojad ja tütred wäga rahul. Tema on alati rahwa sõber olnud ja riigi edenemise eest hoolt kannud. Iseäralist rõhku on ta hariduse peale pannud, kuna tema ajal palju uusi koolisi on asutatud. Ta andis hiljuti ka konstitutsioni rahwale. Wiimane teguwiis ei põhjene küll Nikolai eraõiguse peal, waid rahwa ajalooliste õiguste peal, kuid siiski leidis tema mõistlik järelandmine rahwa seas head wastukaja; ühtlasi sai selle läbi ka kuningaks tõusmise tee õigel ajal ära tasandatud.

Mingisugust politikalist pööret uue kuningriigi tekkimine Balkani poolsaarele ei too. Ainukene riik, kellele ta kardetawaks wõiks olla, on Türgimaa. Kuid uus kuningriik ei wõi Türgimaale juba sellepärast kardetawaks saada, et tal liiga wähe rahwast on, nimelt umbes 300.000 elanikku. Ka Austriaga seisab Montenegro heas sõpruses, ehk küll alles hiljuti Bosnia pärast Austriaga pahandus oli.

Kolera Italias

on ka lahti läinud. See kardetaw kiikaline on nimelt Arulia maakonnas kõige esiti awalikuks tulnud. Mõned arwawad, et haigus muslaste läbi, kes lõunapoolselt Wenemaalt sisserändanud, siia toodud. Teised arwamised kalduwad aga sinna poole, et kolera toojateks Wene palwerändajad on, kes Barisse püha Nikolai hauale palwetama rändanud.

Kolera on mitmes linnas laiali lagunenud. Üleüldse on ligi 40 inimest kolerasse jäänud.

Suur tulekahju Brüsseli ilmanäitusel.

Brüsseli maailma-näitusel on tuli hirmsat häwitusetööd teinud. Tule algus on weel kindlasti teadmata. Ühed arwawad, et tuli Belgia jaoskonnast, halwasti sisseseatud elektri-traadist alganud, kuna teised tõendawad, et ta näitusehoonetel ligiolewast restorani köögist alganud. Et näitusehitused kaunis kergelt ülesehitatud ja niisugusest materjalist tehtud on, mis tuld kergesti külge wõtab, siis on ka mitme maa osakonnad päris ära põlenud. Nii on täitsa tuleroaks Belgia, Prantsuse ja Inglise osakonnad saanud. Prantsuse masinatehoones on õnneks mitmed masinad terweks jäänud. Olla ka Prantsuse osakonnas 15 miljoni frangi wäärtuses kallid kiwa peasta saadud.

Uuemate teadete järel on tulest järgmised osakonnad puutumata jäänud: Saksa, Hollandi, Hispania, Austria, Jaapani, Hiina, Monako, Kanada, Brasilia, Schweitsi, Argentinia, Luxemburi, Türgi, Persia ja Põhja-Amerika. Terweks on ka rahwuswaheline masinatehoone jäänud.

„Times" teatab, et tulekahju läbi Inglise osakonnas wäga palju kunstitöösi ja waranduѕi ära on häwitatud. Et tuli hirmsa kiirusega laiali lagunenud, siis ei ole neid kuidagi peasta saadud. Teenijatel on kordaläinud ainult rahakasjat ja mõnda tähtsat paberit peasta. Ära on põlenud ka wäga kallihinnaline Inglise mööblitekogu.

Tule kustutamine on sellepärast wäga raske olnud, et tuletõrjujaid wähe kohal olnud. Alles 40—50 minuti pärast, kui mitmed hooned juba leekides olnud, on linnast tuletõrjujad kohale jõudnud.

Belgia osakonnast hakkas nõndanimetatud Luna-park põlema, kus suur elajateaed asus. Kümneid tuhandeid inimesi on see hirmule ajanud, sest paljud kartsiwad, et metsloomad endid lahti kisuwad ja inimeste kallale tormawad. Inimeste hirmul ei olnud piiri, kui metsalised kaledasti wõirgama hakkasiwad. Warsti jaadi ega sõjawägi kohale, kes loomad ümber piiras. Anti käsk loomasi, kui nad wälja tungiwad, maha lasta. Kuid see käsk wõeti tagasi, sest kardeti, et selle läbi ka inimesi maha lastud wõib saada. Õnneks ei hakkanud loomad wälja tungima. Warsti jäi nende mõirgamine waikseks, sest et nad suitsu kätte ära lämbusiwad. Soldatitele anti kahjuta loomasi luba ära peasta.

Ehk küll alguses teatati, et inimesi surma ei ole saanud, kuid hiljemad sõnumed näitawad, et inimest 30 suuremaid wigastusi on saanud.

Belgia, Prantsuse ja Inglise osakondades on poolteise saja miljoni rubla wäärtuses brilliantisi olnud. Belgia brilliantide kogu hinnatakse üksi 100 miljoni rubla peale. Brilliandid on aga enamasti kõik peasta saadud. Belgia brilliandid pandi iga õõseks raudkappi ja lasti maa sisse. Selle läbi on nemad tulest terweks jäänud. Suurema osa brilliantisi on tuletõrjujad, oma elu kaalu peale pannes, ära peastnud. Kuid on ka palju warguѕi ette tulnud. Üleüldse iseadust oma kasuks tarwitades, on wargad umbes miljoni rubla wäärtuses brilliantisi ülelöönud. Mitmed nendest on sel silmapilgul tuletõrjujate poolt kinni wõetud, kui nad põlewas hoones brilliantisi taskusse torninud. Pärast tulekahju on ka palju kuid- ja hõbeasju tuha alt wälja kaewatud ja ära wiidud.

Kahju on tule läbi wäga palju saadud, arwatakse 500 miljoni frangi peale. Palju asju on kinnitatud olnud, ja nüüd arwatakse et mitmed kinnituse-seltsid pankrotti jääwad. On ka neid wäljapanijaid, kes omad asjad kinnitamata jätnud ja nüüd omad terwed warandused kaotanud.

Mitmed maad tahawad näitusest kahjutasu nõuda. Nii nõuab Inglismaa 28 miljoni rubla kahjutasu.

Uudishimulisi, kes tule häwitusetööd näha soowinud, on õige palju olnud. Pärast tulekahju sel päewal on näituse waatajate arw umbes 200.000 olnud, kuna sel päewal 100.000 franki sissewõetud.

Paljud walitsused tahawad oma osakondasi uuesti ülesehitada ehk uuendada, nõnda et näitus edasikestab.

Soomemaalt.

Üleskutse ja teadaandmine.

Et praeguseaja seltskonna edenemisega sammupidada, peab iga üksik seltskonnaliige hariduse igapäewase ülespidamise murede kõrwal ka oma hariduslikste ja waimliste huwide eest hoolitsema. Oma rahwuse seas elades on see wastastikkuse toetamise läbi hõlpsam ja kergem teoks teha, kuna see seal, kus üksikud suguraha liikmed wõera rahwuse seas elama peawad, wäga mitmetpidi raskendatud on. Seal puudub kõige esiteks laiem aineline jõud, mille abil üleüldiseid hariduslisi asutusi ja ettewõtteid elule wõiks kutsuda. Üksikute, wäikeste ringkondade ühte organiseerimine wõib ainult iseeneste wahelseks läbikäimiseks ja sidemeks olla, kuna laiemad hariduslised püüded, kõigeparemalt tahtmisest hoolimata, kõrwale peawad jääma.

Ajajooksul on Helsingis elawad eestlased enestele omawahelseks läbikäimiseks ja sidemeks Eesti Heategewa Seltsi asutanud. Tähendatud selts püüab peale eespool nimetatud ülesannete ka üleüldisete hariduslikste ettewõtete peale wiimasel ajal rohkem rõhku panna. Selleks läheb aga kõige esiteks aineliѕt jõudu tarwis, ja sellepärast on ta nõuks wõtnud 18 sept. s. a. (uue kalend. järg.) näitemüüki toimepanna. Et näitemüük otsekohe seltsi raamatukogu lugemiselaua ja teiste hariduslikste ettewõtete heaks toimepannakse, sellepärast julgeb selts iga suguwenda ja õde paluda, et need annetuste näol, kas rahas ehk asjades, meie näitemüüki toetaksiwad. Annetuste ärasaatmist palub aga seltsi eestseisus nõnda korraldada, et need kõige hiljemalt 1 sept. s. a. (uue kal. järele) alpool olewa adressi järel ärasaadetud oleksiwad. Ühtlasi palutakse ka neid, kellele tähendatud näitemüügi korjanduse-raamatud juba waremalt saadetud, t u n g i w a l t a l l p o o l t ä h e n d a t u d a d r e s s i j ä r e l n e e d a n n e t u s t e g a ü h e s ä r a s a a t a. Saatmise adress: Гельсингфорсъ, Wilhon katu 7. Wirolainen Hywänt. Yhdistys.

Rohket ainelist toetust meie hariduslikstele püüetele kodumaal asujate poolt lootma jäädes.

Helsingis, 18 aug. 1910.

Helsingi Eesti Heategewa Seltsi eestseisus.

Wenemaalt.

Arstiline läbiwaatamine Wene kohtudes.

Kohtuministeriumi algatusel on arstide nõukogu juures iseäraline komisjon asutatud, kelle ülesandeks on nende küsimuste laiema ja täielisema programmi wäljatöötamine, mis kohtualuste arstilisel järelkatsumisel juhtnööriteks on. Senisajani on 1888 a. kohtuministeriumi poolt wäljatöötatud programm maksew, kuna hullumeelsete järelkatsumist wana Peetri-aegsete seaduste järel toimetatakse.

Et inimese hullumeelseks tunnistamise faktiga kõik ta õigused kaowad, siis peab niisugune juridiline hullumeelseks tunnistamine küllalt põhjendatud ja kindel olema.

Praegu sünnib niisugune arstiline järelkatsumine kuidagi kohtukojas, kus peale kohtu-

nikkude kolm eksperti-kohtuarsti olema peawad, kuid wiimastel on ainult nõuandew heal. Niisuguisel järelkatsumisel pannakse järgmised küsimused ette: „Missuguse mõistuse juures oli süüdlane kuriteo tegemise ajal?“ „Missuguse mõistuse juures on ta läbiwaatamise ajal?“

Wastused nende küsimuste peale wõiwad ainult kolmesugused olla: Terwe! Haige! Nõuab pikemat läbikatsumist!

Siis ei ole praegustes makswates seadustes läbiwaatamise sakti iseenese ja läbiwaatamise koha kohta midagi kindlat ära tähendatud. Harilikult toimetatakse niisugust läbikatsumist kusagil kubermangu kantseleis mitmesuguste kubermangu ametnikkude poolt, kus küll mõned kohalikud arstid on, kuid hingeteaduse spetsialistisi niisugusele „hullumeelseks tunnistamisele“ ei kutsuta. Faktiliselt lõpeb siis asjakäik kusagil kubermangu kantseleis, kuna sellekohased paberid senatisse saadetakse, kes siis „hullumeelsuse“ lõpulikult juridiliselt õigeks tunnistab, ilma, et sinna kedagi enam kutsutaks.

Niisugune läbikatsumine wõib wäga palju sugulaste soowidega ühenduses olla ja paljudele kuritarwitustele põhjust anda.

Doktor Mendelsoni arwamise järel peaks läbiwaatamiskord täiesti muudetama ja terwe läbiwaatamine lõpulikult hingeteaduse spetsialistide kätte antama, sest niisuguseid wõimalusi, kus inimene täiesti õigeid ja asjalisi wastuseid annab ja siiski haige on, niisama, kui terwe inimene mitmesugustel mõjudel segaseid wastuseid annab, tunneb uuem arstiteadus wäga palju. A. M.

Süüta poisikese laskis shandarm maha Homeli linna ligidal Paihkewitschi mõisas. Sinn mängiwad poisikesed „ekspropriatsijaid“, kuna üks nendest „käed üles!“ hüüdis. Shandarm, kes asjast aru ei saanud, tõmbas rewolwri wälja ja laskis poisikese pihta paugu. Poisike jäi silmapilk surma.

Baptistlaste koosolekud keelatud on Peterburi kuberneri poolt Peterhofis ja Schlüsselburis. Oma keeldu Peterhofi kohta motiwerib kuberner kangema walwekorraga, kuna Schlüsselburi kohta põhjust ei ole näidatud.

Et baptistlased tänini oma palwe-koosolekuid kubermanguwalitsuse otsuse põhjal 8 maist 1909 a. takistamata pidasiwad, siis on nad siseministeeriumi ministrile kuberneri tegewuse peale kaebtuse sisse annud. Omas kaebtusekirjas tähendawad baptistlased selle peale, et Moskwa linnapealiku samasugune otsus, mis ta kangema walwekorra määruste 2 punkti peale põhjendas, siseministeeriumi ministri poolt möödaläinud detsembril ümber lükati, kuna minister seletas, et usuasjade kohta waljema walwekorra määrused ei käi.

Kubermanguwalitsusel olla nõu baptistlaste koguduse põhjuskirja, mis möödaläinud aastal registreeritud, uuesti läbi waadata.

Kolera ja politsei. Et kolera Wenemaal hirmsat hämitusetööd teeb, ei ole sugugi imeks panna. Mitte üksi rahwa ebausk ja rumalus ei anna sellele taudile head pinda, waid isegi ametnikud aitawad oma hoolimatuse läbi kolerat inimesi „maha niita.“ Seda näitab järgmine juhtumine:

Hilja aja eest kutsuti Nishegorodi kubermangu Balahni linna preester Predtetschenski Fedotiki külasse ühe haige naisterahwa Komarowa juurde jumalaarmu tooma. Preester leidis, et haige koleras on ja andis sellest ispraunikule teada. Wiimane saatis politseikordniku(!) haigust kindlaks tegema. Kordnik käis külas ära ja teatas ispraunikule, et preester tühja juttu kolera kohta wälja on teinud.

Preester jäi aga oma arwamisele kindlaks. Nüüd saadeti uuesti kordnik ühes semstwo arstiga Fedotiki külasse. Kuid kordnik käis eel külas ja rääkis arstile, et naisterahwas ei ole mitte koleras, waid wanaduse tõttu haige. Arst uskus seda ja ei sõitnudki külasse.

Haige naisterahwas suri warsti ära, ja bakteriologilisel järeluurimisel selgus, et ta tõesti kolerasse on surnud. Warsti suriwad ka kaks last Komarowi perekonnast kolerasse ära. Nüüd ilmus politsei ja naelus Komarowi maja uksed ja aknad kinni...

Moskwa õpperingkonna kurator Shdanow lahkuda omast ametist. Tema asemele nimetatatawat Moskwa ülikooli Greeka kirjanduse prohwessor Nikitski, kes suur Schwarzi sõber ja tema politika pooleshoidja on.

Wene kaiad peawad ka Poola kirikutes kaitstud saama. Siseministeeriumi ministri abi Krõshanowski käsul on Komali (Poolamaal) katoliku usuliste kirikus kõik tabelid, mis seal kuningas Kasimir Suure ajal üles on pandud, nüüd maha wõetud. Põhjuseks olla see, et nende tabelite pealkirjad rahwuslisi tundmusi ja separatistlisi püüdmisi koguduse liikmete seas õhutada.

Harkowi kubermanguwangimajas on kõik politikawangid näljaima hakkanud. Põhjuseks olla see, et nendel lauad, raamatud, kirjutusmaterjal jne. ära on wõetud.

Kui wangid seda oma sugulastele kokkusaamisel teatada tahtnud, siis on wangiwahid wahele segamud ja selle wõimatuks teinud.

Kolm inimest mõisteti poomisesurma ajutise sõjakohtu poolt Wladikaukasias. Neid süüdistati lammastepidaja Koscheli wangistamises. Teistest süüalustest on 2 inimest õigeks, kumbki 11 aastaks ja 2 õigeks mõisteti.

Raudteekoolide inspektor Butenko on Kiewis teedeministri Rudlowi poolt ametist lahti lastud. Lahtilaskmine on Kiewi õpperingkonna kuratori Zilowi kaebtusel tulnud, nagu oleks Butenko politiliselt kahtlasi koolisõpetajaid ametis pidanud.

Butenko seisis oma alamate juures suures lugupidamises. Tema asemele on üksiklane nimetatud.

Hüpnotiseerimine keelatud. Arstiwalitsus on sisutele, kellel arsti diplom puudub, hüpnotiseerimise sellel põhjusel ära keelanud, et tal wäga kahjulikud tagajärjed wõiwad olla. Ka arsti järelwaatusel ei tohi eraisikud kedagi hüpnotiseerida, ainult arstidel on see lubatud.

Juutide wastuwõtmine kõrgematesse õpeasutustesse uuesti kitsendatud. Ministrite-nõukogu otsuse põhjal 26 oktobrist 1908 a. peaseswad juutidest pealinnades 3%, wäljaspool elamisepiiri 5% ja juutide elamise piirkondades 10% wastuwõetawate õpilaste arwust kõrgematesse õpeasutustesse.

Nüüd aga seletab hariduseminister, et see protsendimäär kõikide õpeasutuses olemate õpilaste arwu järel tuleb arwata.

Wene ametnik ei wõi muulaste tuletõrjujateseltsi esimeheks olla. Wilnas walitsi kindralkuberneri sekretär Konu tuletõrjujateseltsi esimeheks, kuid wiimasele keelati walitud ameti peale astumine ära, sest et seltsi liikmeteks muulased mitte wenelased, on.

Kuberneride wõimupiirisi tahetawat, nagu „Swet“ kuuleb, laiendada. Sellekohane seaduse-eelnõu antawat riigiwolikogule ära. Eelnõu järel tahetakse kuberneride wõimupiirisi märksalt laiendada. Kõik kubermangu walitsuse asutused peawad kohtu ja kontrolli, tahetakse kuberneri wõimukonda anda. Kuberner jääks ainult ministrite-nõukogu all seisma ja ainult sellele oma tegewusest aru andma. Kubermanguwalitsus jääks ministeeriumide waheliseks asutuseks. Ühtlasi tahetakse kindralkuberneri ametit ära kaotada.

Moskwa ülikooli wabakuulajatena tagasi astumiseks on paljud naisterahwad ülikooli rektorile palwekirjad ära annud. Et Schwarzi uute määruste järel naisterahwaid üleüldse ülikooli ei wõeta, siis on nendele palwekirjad tagasi antud.

Rahwalugemist Moskwas tahetakse ette wõtta. Linnawalitsuse arwustikujaoskond on sellekohase ettepanku linnanõukogule ära annud. Rahwalugemisega tahetakse 31. nowembriks 1912 a. lõpule jõuda, ja ta nõuda 150.000 rbl. kulu.

Wenemaa kolerararwustik. Otse põrutawaid arwusi toowad ajalehed selle kohta, kui suure hooga kolera Wenemaa linnades ja külades laiali laguneb, ja omale ohwrid nõuab. Nii näituseks, on ühe nädala jooksul, 18 kuni 24 juulini, üle terwe Wene riigi 20.836 inimest kolerasse haigeks jäänud, kuna nendest 8850 ära surnud. Järgmisel nädalal on see arw märksa tõusnud. inimeli 25 kuni 31 juulini on 33.944 inimest kolerasse jäänud, nendest 10.723 ära surnud.

Üleüldse on aasta algusest kuni juulikuu lõpuni 112.985 inimest kolerasse jäänud ja nendest 50.287 ära surnud. Kui siia juurde weel augustikuul kolerasse jäänuid arwata, siis peab tunnistama, et tänini aasta algusest üle 150.000 inimese kolerasse haigeks on jäänud.

Mõnes kubermangus on see kardetaw taud iseäranis suurt hoogu wõtnud. Nii teatab prohwessor Rein, kes praegu Harkowis wiibib, et Harkowi, Jekaterinoslawi ja Hersoni kubermangudes ja Doni oblastis üle 40.000 inimese käesolewal aastal kolerasse on jäänud. Doni oblastis üksi, nagu arstide inspektor teatab, on 17.645 inimest kolera tabanud ja 7.637 hauda winud. Rostowi linnas, Doni ääres, on 2.698 kolerahaiget registreeritud. Doni ääres on pärast seda, kui 7.500 töölist kolerasse jäänud, 40.000 töölist hirmsa hädaohu eest ära põgenenud.

Kõik ettetoodud arwud on ametlikkude teadete waral ülesmõetud, kuid asi on palju hullem. Wene külades, kus pime rahwas arstiabi kardab, peidetakse haiged arstide eest hoopis ära. Sellepärast on kindel arw teadmata, kui palju kolera omale ohwrid on juba nõudnud.

Talupojad apelleriwad politsei tegewuse peale ajakirjandusele. Wene sauremaajalehe „Retsch“ toimetaja nime peale on Tuula kubermangu Aleksinski maakonna 22 talupoega järgmise sisulise kirja saatnud, mis nimetatud lehes ka ära trükitud.

Talupojad seletawad: selle peale waatamata, et ehk seal maakonnas, kus nemad elutsewad, wõrdlemisi wäikese maakonna jaoks (umbes 30 wersta ümber mõõta) üks stanowoi pristaw, kaheksa politseikordnikku ja 10 strashnikut ametis on, — tuleb sinn siiski õige palju hobusewargusi ette. 1. maist kuni augustikuuni on nende maakonnas 76 hobust ära warastatud. Mis hobuse ärawiimine waesele talupojale sureel, tõõ ajal, tähendab on arusaadaw. Sellepärast on talupojad stanowoi pristawi palunud, et see hobusewaraste wastu mõjuwaid abinõusi tarwitusele wõtaks ja wargaid katsuks kinni püüda. Kuid pristaw ei mõtlegi seda teha, waid on talupoegadele seletanud, et politseil ei ole aega niisuguse tühja asjaga tegemist teha, nagu hobusewaraste ülesotsimine, tal olla sellega küllalt tegemist, et kohalikkude elanikkude politikaliste waadete üle teateid korjata.

Talupojad pööranud samasuguse palwega ka ispraunikule poole. Wiimane on talupoegade raskest seisukorrast küll aru saanud ja seletanud, et tema mitmel korral kuberneri tähelepanemist kohaliku politsei tegewusete olemu peale on pööranud, kuid see kõik on „hüüdjaks healeks kõrbes“ olnud. On küll kuberneri käsul kaks rewiderimist olnud, üks ispraunikule ja teine tema abi poolt, kuid esimene olla stanowoi pristawile suur sõber, kuna teine talle sugulane on, mispärast politsei tegewuses ka kõik korras leitud olema. Pärast nimetatud rewiderimist on hobusewargused weel sagedamaks läinud.

Nähes, et ei kubermangu alamate ega ülemate wõimude poolt abi loota ei ole, on talupojad otsustanud ajakirjanduse poole pöörda, et ehk läheb ajakirjandusel korda tarwilikku tähelepanemist nende raske seisukorra peale pöörda. Nad lõpetawad oma kirja järgmiselt: „On ju Wenemaal wist ka aujaid ülemusi, aujaid senatorisi olemas, kes linnapealikuid, intendantisi, koguni Kiewi terwe kubermanguwalitsuse liisakajawõtmise, ametkohtade müümise jne. pärast wastutusele on wõtnud. Kas siis tõesti ei leidu aujat inimest, keda meie „karupesa“ rewiderima wõiks saata?“

Edasi loetakse nende nimed üles, kes tõendada wõiwad, et nende talupoegade seletus õige on.

Kodumaalt.

Walitsus.

Tähtjas rahukoga seletus. Harju ja Lääne maakondade wallakohtud saawad kohalise Rahukogu poolt ringkirja, milles seletatakse, et wallakohtu liikmetel ja kirjutajatel, kes kohtu poolt wäljaläkitatud saawad, parandusite hoiule wõtmiseks waranduse üleskirjutama, õigus on ennele teekulu ja päewarahaga pärijatelt ehk waranduse hoolekandjatelt nõuda, kuid ainult peale waranduse üleskirjutamise toimetamist. —ar.—

Kool.

Kooliõpetajad ei saa palka kätte. Et meie kooliõpetajad kandikesliste palgake saawad on kõigile teada. Tähtsaks muutub aga asi weel selle läbi, et neidki kopikaid korralikult kätte ei saa.

Iseäranis halb on lugu selles tükis Maria wallas, H. kihelkonnas, Wirumaal. Meie walla kassas ei ole kopikatki raha, ja kooliõpetajad, kelle ainumaks ülespidamiseallikaks tema pisikene palgakene on, peab lihtsalt nälguma. Õnnelik on weel see kooliõpetaja, kes wallawanema käest armuanni näol rubla ehk paar saab, kuid sagedasti läheb mitu kuud mööda, ilma et kopikgi näeks. Praegu on mitmel kooliõpetajal kaks ja kolme aasta palka sundmate summadena saada, ja loetus lähemal ajal oma warwaga teenitud kopikaid ilma kohtuta kätte saada, puudub täiesti... Rihma ümber kõhu pigistades wõib isegi 150—200 rbl. palgaga aastas kapitalistiks muutuda!!!

Et uue passiseaduse läbi wallad raskesse seisukorda on sattunud ja et wallawalitsustel wäljaspool walla piirisi asuwate liikmete käest maksu sissenõudmiseks mõjuwaid abinõusi ei ole, on selge. Kuid meil ei ole ka kõigi wallapiirides elawate maksumaksjate käest maksud korralikult sisse nõutud. Ja et kooliõpetajad selle tagajärjeldusena kannatama peawad on ikkagi meie wallawalitsuse poolt ülekohus.

Nagu nüüd kuulda, on uus passiseadus ja maksude sissenõudmisekusimus siseministeeriumis arutamise alla wõetud, kuid senini, kui selle wilja maitseda wõib, tuleb kooliõpetajatel wist mitu korda weel rihma pingutada. Meie wallawalitsus peaks aga juba ennem selleks sammust tegema, et ta need wõlad, mille kinnipanemiseks tal mingit õigust ei ole, ära maksaks. —rs.

Hugo Treffneri õigustega eragümnaasiumis, Tartus, algawad tänawu wastuwõtmise-eksamid ja järeleksamid 20 augustil, kooliõpetus 26 augustil, mitte aga 9 ja 17 aug., nagu enne kuulutatud.

Wastuwõtmiseeksamid Wolmari seminaris. Mõne nädala eest kautati Eesti ajalehtede ja Wolmari kooliõpetajate seminari programmide läbi teatus laiali, et Wolmari seminaris wastuwõtmise eksamid 9—15. augustini kestawad, aga paari päewa eest on kuratori poolt asi muudetud ja algawad wastuwõtmise eksamid 1910 a. 20 augustist ning kestawad kuni 25. Õpetus algab 26 augustil. Järeleksamid on 25 augustil. Seminari kursus kestab 4 aastat. Kes soowiwad wõiwad omas korteris linnas elada ja seminaris õpetusel käia, mis aga kallim maksma läheb kui seminaris. 20 augustil kell 8 hommikul palutakse ennast Wolmarisse ilmuda.

Wolmaris on ka 8-klassiline kroonu naesgümnasium, kuhu igasse klassi Eesti tütarlapsi wastu wõetakse, kui aga ruumi on.

Palutakse kõik Eesti ajalehti seda ära trükkida.

3 augustil 1910. J. Põrn, Seminari kirjutaja.

4-klassilist kaubanduskooli koos ettewalmistawaklassiga on, nagu „Post.“ teatab Narwa „Karskuse ja Terwishoiu-seltsi“ luba saanud awada. Kool awatakse juba 20. aug ja sinna wõetakse mihealt tütar- kui ka poiss-lapsi wastu. Nimetatud seltsi awab seega tanawu kolmat kooli. Abiraha, peale 200 rbl. mis linn ... ja kaswandusse ... ka kusagilt ... ka linnawalitsus ... sügisel abiraha ... panemata.

Tööstus ja kaubandus.

Tallinna kaubanduse ja tööstuseettewõtted. Tallinna linnawalitsuse kantselei on, nagu „Tall. Teat.“ näha 1909 a. jooksul järgmisel arwul kaubanduse ja tööstuseettewõtetele tunnistusi ehk patentisi wälja annud.

Esimese järgu kaubanduseettewõtete jaoks 35 tunnistust, mille eest 2625 rubla maksu sisse tuli. Teisejärguliste kaubanduseettewõtete jaoks anti 316 tunnistust wälja ja nende eest tuli sisse 4577 rubla. Kolmanda järgu kaubanduseettewõtete tunnistusi anti 988 wälja ja nende eest tuli sisse 1917 rbl. 80 kop. Neljanda järgu kaubanduseettewõtete jaoks anti 491 tunnistust wälja ja nende eest tuli sisse 359 rbl. 20 kop. Sellega on siis kaubanduslikute ettewõtete jaoks aasta jooksul üleüldse 1831 tunnistust ehk patenti wälja antud. Peale selle anti weel 40 esimese ja 2 teise järgulist laadatunnistust wälja. Üleüldse tuli kaubanduseettewõtete tunnistuste pealt 9602 rubla sisse.

Tööstuseettewõtete jaoks anti tunnistusi järgmisel arwul wälja: Esimese järgu ettewõtete jaoks — 3 tunn., teise järgu ettewõtete jaoks — 4 tunn., kolmanda järgu ettewõtete jaoks — 3 tunn., neljanda järgu ettewõtete jaoks — 15 tunn., wiienda järgu ettewõtete jaoks — 30 tunn., kuuenda järgu ettewõtete jaoks — 35 tunn., seitsmenda järgu ettewõtete jaoks — 113 tunn. ja kaheksanda järgu ettewõtete jaoks 210 tunnistust. Sellega anti aastajooksul üleüldse 412 tunnistust tööstuseettewõtete peale ja nende eest tuli 1620 rbl. 05 kop. sisse.

Peale nende anti 6 tunnistust aurulaewade jaoks wälja.

Ühistegewus.

Tallinna kaubatarwitajate-ühisus „Tera“ mis tööliste ringkondade poolt asutati, pidas 30. möödaläinud kuupäewal oma peakoosolekut, kus muu seas ühisuse lühikese tegewuse aruanne ette kanti. Aruandest selgus et ühisusel juba umbes 400 liiget on ja et waewalt kolm nädalat töötanud ühisuse pood 170 rbl. puhast kasu sisse toonud on, kuna esialgul kasu saada ei loodetud. Selleks lühikesest tegewuse ajast selgub, et ...

Kodumaalt wälja.

K. M. Stanjukowitschi ... J. W. tõlkes

46

Ta oleks juba esimese laewaga ärasõitnud, aga Panjutina palus teda ühes kolmandamaga sõita. Näitlejanna jättis wiimaks oma „wanapakin“ maha, sest muidugi oli ta tema juurde kauemalt külasse jäänud, kui tahtis. Nüüd otsustas ta Kaukasiasse puhkama sõita. Ta oli rahul ja rõõmus: kastikeses oli tal panga tähe kaheksakümne tuhande rubla peale ja umbes kümne tuhande rubla eest briljantisi. Intendant palus teda Jumala eeli weel sinna jääda, pakkus suuri summasi, kuid näitlejanna tundis juba ammu igawust ja ei wõtnud pakkumist wastu.

„Küllalt mulle!“ — otsustas ta ja, kui Neweshin korra talle nulliskal wastu juhtus, pani neiu ette, temaga reisiigawust jagada, kuni Nishni-Nowgorodini ja ühes „minewiku mälestada“.

— Kas olete nõus? — lisas ta naerdes juurde, Neweshinit kuuma pilguga kõrwetades.

Neweshin oli, iseenesestki mõista, selle üle rõõmus.

— Siis sõidame kolmandama laewaga ja wõtke kajutid kõrwuti...

— Mikspärast mitte ühte? — naljatas Neweshin.

— Aga mis siis armastajast intendandist jääb? Ma ei taha teda petta... Ja kuni laewa ärasõiduni oleme teiega endist wiisi tuttawad... Kas kuulete, ilus meesterahwas! — lisas Panjutina juurde, Neweshinile kätt andes ja tema peopesa sõrmedega näpistades.

— Olge siis tasakaalik, armas poiss.

* * *

Õhtust saadik hakkas rahwas — sõitjad, saatjad ja lihtsalt jalutajad — „Jermaki“ peale koguma. Umbes kella kümne ajal oli laewa peal päris murd. Kõik kohad, kus istuda oleks wõinud, oliwad ära wõetud. Laewa laed oli raske läbi rahwa saada. Edasi-tagasi käijad inimesed tõukasiwad üksteist. Õhtu oli imeilus. Täiskuu waatas pehmelt ja mõttetalt ülewalt alla waikiwasse jõesse, kus ta hõbeheik ime kenasti mängis. Eemal libises loostik, ja sealt kostis koori laul.

Esimese klassi kohal, laewa äärel, laua taga istus seltskond, kes Neweshinit saatis. Rõõmus ja elaw Neweshin laskis ühtelugu uusi külmetatud shampanjeri pudelid lauale kanda ja pakkus lahkelt saatjatele juua. Jutt ja naer ei waikinud silmapilkugi. Pärast shampanjeri oli kõigil tõstetud meeleolu ja kõik tundsiwad tungi armsale Eugen Aleksejewitshile midagi sooja ütelda. Palju head ütelda talle ja joodi palju tema terwiseks. Prouad ja preilid surusiwad kõwasti noore mehe kätt, kuna wiimast ja palawusest punaseks läinud mehed Neweshiniga õrnalt suudlesiwad. Selle peale korrati harilikka soowisõnu selle wähe wärisewa healega, millega lahkumise momendil ikka rääkida püütakse, et tundmuste südamlikkuse juures kahtlust ei oleks.

Pärast seitsööd jäiwad laua taha ainult weel Neweshini ligemad tuttawad ja mõned mehed, kes wõera shampanjeri peale nagu liblikad tulesse jooksewad, kes oma mööda minewat tutwust maksuta joogi juures algawad ja lõpetawad.

Grigori Grigorjewitsh Pekkewannõi jäi lõpu peale juba wähe purju. Ta oli ärasõitja auks juba palju soose sõnu rääkinud ja tikkus nüüd laewa laele, et seal kellegi „karhwi weriseks lüüa“. Sitorski ja Schirkow hoidsiwad teda tagasi ühes Kuwaldaga, kes hiljuti politseimeistriks oli nimetatud. Herra Kuwalda oli nii kole suure keha ja rusikatega olewus, nagu oleks Looja seda müürilõhkumise masinat just nimelt Siberi jaoks walmistanud, hirmuks woorimeestele, weewedajatele ja üleüldse kõigile lihtkodanikkudele, kelle fisionomiad, korra ja kombluse jalale seadmise sihil, kõige kergemine rüüstamise alla wõiwad kukkuda. Uus politseimeister istus praegu seltskonna juurde.

Raskelt wajus ta diwani peale ja lükkas laua wähe eemale, et omale, ühetajaselt hõljuwale, pärata suurele kõhule, mille põhjatumasse sügawusesse tänase õhtu jooksul juba suur hulk klaasisi wiina walatud oli, ruumi anda; heameelega imes Kuwalda külma shampanjerit, ühtelugu silmi pilutades ja nohisedes, nagu automaat.

— Grisha... Grigori Grigoritsh!.. Ei ole ilus, Jumala eest, ei ole ilus! — rahustas herra Kuwalda, oma jämeda heale õrnust anda püüdes. — Sa oled ju haritud inimene, ajalehe toimetaja... Siin on rahwast... Ära pane mind piinlikusse seisukorda...

— Nu, hea küll.. Ei tee enam... Istun... Austamisest sinu wastu, Kuwalda Kuwaldõitsh... Kas kuuled?.. Ainult austamisest uue politseimeistri wastu... Sa oled ju hea inimene... Ülihea... Mina, wennas, ei usu, mis sinust räägitakse! Nagu oleks sa kaewandustes riisunud... Mitte ühtki sõna ei usu... Wannun! Joome, wennas... Sa oled Wene inimene!

Wene inimesed lõiwad klaasid kokku ja Pekkewannõi rääkis edasi:

— Aga temaga saan ma weel kokku ja lõõn karhwi lõhki... Tingimata!

— Mikspärast Panjutinat ei ole?.. — hüüdis Schirkow.

— Kas wiimati Kaurow teda siia jääma ei meelitanud?

— Intendant jätab wist jumalaga ja ei suuda lahkuda! — tähendas keegi.

— Ja Arkadi Arkadjewitshi ei ole ka! — ütles Kuwalda, kella waadates.

— Kas ta kauaks ära sõidab?

— Neljaks kuuks...

— Terwist parandama?

— Terwist parandama jah, — naeratas Kuwalda. Kindrali pärast terwist parandama ja teist kohta otsima! — waat mis pärast Arkadi Arkadjewitsh sõidab.

Sellel minutil tuli Panjutina laewale, rõõmus, naeratam, wähe ärritatud... Temaga käis Kaurow, kastikeste ja reisipaunakestega koormatud, kurwalt pead alla lastes.

— Wiimaks ometi! Meie mõtlesime juba, Olga Wikentjewna, et teie siia jääte, et meid kõiki mitte kurwastada! — hüüdis Schirkow.

Ja kõik terwitasiwad rõõmsalt ja elawalt näitlejannat. Ainult Neweshin tegi kumardust tagasihoidlikult.

— Noh, wend — intendant... kas oled kurb?.. Joome parem!.. — ütles Pekkewannõi. — Olga Wikentjewna terwiseks... Hurra—a!

Kõik jõiwad kaasa. Schirkow andis Panjutinale klaasi. Ta lõi kõikidega kokku.

— Seal on ka Arkadi Arkadjewitsh! — tähendas keegi.

Arkadi Arkadjewitsh surus lahkesti kõigil käsa. Mõne minuti pärast läks ta laewa laele, kus saatjad teda ümber piirasiwad.

Wiimaks kajas esimene wile. Aeg on laewalt lahkuda! Weel mõni klaas weini terwiseks, wiimased suudlused, ja seltskond, kes Neweshinit saatis, läks parga peale.

Kolmas wile, ja „Jermak“ hakkas liikuma, siledat weepinda lõhki lõigates. Neweshin seisis laewa äärel ja waatas tükk aega kaugusesse kaduwa linna peale. Ta oli elaw ja ärewil joodud shampanjeri mõjul ja rõõmu pärast.

Tulewik näitas talle niisama hele ja walge olewat, nagu taewakaarel elendawad kuldsed kõidukiired.

— Jumalaga, Siber! — kordas ta rõõmsalt ja hingas täiel rinnal terawat ja wärsket algawa hommiku õhku enesesse.

Lõpusõna

Neli aastat läks mööda. Ühel ilusal suwisel päewal Frankfurti waksalis, paljude reisijate hulgas laua taga istus meie wana tuttaw Sinaida Nikolaewna, wärske, tubli, rõõmus ja õnnelik. Kuu aja eest lõpetas ta Genfi ülikooli. Ta ei olnud Frankfurdi jaamas mitte üksi. Tema kõrwal istus umbes kolmekümne aastane, mehise näoga herra. See oli Sinaida Nikolaewna mees, kah tohter, siberlane, kes pärast kursuse lõpetamist kaks aastat Pariisis kuskil haigemajas ametis oli. Kuu aja eest astusiwad nad abielusse, peale selle kui nende armastus aastase katsejaja üle oli elanud, ja nüüd, õnnelikud armastajad, teine teist austajad, sõitsiwad nad, peale selle kui nad Schweitsis sõidureisi ära oliwad teinud, Peterburisse, et pärast eksami, mis Sinaida Nikolaewna, kui wäljamaa arst, Wenemaal tegema pidi, — kaugele kodumaale tagasi pöörda ja teda oma tegewuse ja jõuga teenida.

Nad sõiwad rõõmsalt kotletisi, jõiwad õlut peale ja wahetasiwad elawalt tähendusi selle üle, et nad wiimaks ometi kodu sõidawad, kui ligineiwa rongi müriu Sinaida Nikolaewnat jahmatama sundis.

— Kas see meie rong on? — küsis ta rahutult.

— Ei ole! — naeratas mees. — Söö aga sõõ rahulikult, Siina... Meie sõidame alles poole tunni pärast... Mis rong see on? — küsis ta kelneri käest.

— Kiirrong Berlinist Baselisse... Läheb weerand tunni pärast.

Reisijad uuesti tulnud rongist woolasiwad saalisse, jooksiwad laudade juurde.

Meie siberlaste lähedale istus noor toredas riides herra, iseäralik weider, wäikese looriga kübar peas. Temaga ühtlasi istus ka ilus, kirjult riides Prantsuse naisterahwas lauda. Oma wäljanägemise, riiete ja kommete poolest oli ta awaliku naisterahwa moodi. Ta naeris nii kõwasti, Saksa kööki sõimates ja põlestawalt ette antud schnell-klapsi peale silmi pilutades, et Sinaida Nikolaewna tahtmatult sinna poole waatas, waatas ja... pööras silmad ruttu kõrwale, kergesti kahwatades, kohmetades ja imestades.

— Mis sul on, Siina?.. — küsis mees rahutult.

— Ei midagi.. ma nägin ühe tuttawat... Mäletad... ma jutustasin sulle Neweshinist, — ütles Sinaida Nikolaewna taja kergelt punastades.

Mees waatas noormehe peale. See naeris rõõmsalt prantslasele midagi kõrwa sosistades.

„Türkuse teda!“ mõtles siberlane, tema ültkonda silmitsedes.

— Ikka seesama! — mõtles Sinaida Nikolaewna, ja pööras näo sealt ära ja hakkas uuesti mehega rääkima.

Helises kell... Kiirrongiga sõitjad ruttasiwad wälja. Ka Neweshin tõusis laua juurest üles ja, piluli silmil publikumi waadates, nägi ta Sinaida Nikolaewnat ja jäi üheks sekundiks seisatama.

Midagi ammu unustatud, head tõmbas ta pähe Sinaida Nikolaewnat nähes kes wärske, õitsew ja ilusam kui enne, oli... Ta tahtis tema juurde astuda, kuid sellel silmapilgul hüüdis prantslane kannatamatalt:

— Mis on... Sa tahad hiljaks jääda wõi? — Ja Neweshin ruttas, kaaslasele kätt pakkudes, uksest wälja, et mitte rongi peale, mis teda Baden-Badenisse wiima pidi, hiljaks jääda.

— Eh bien? Mille üle mees mõttesse oleme wajunud? — küsis paari minuti pärast Neweshinilt tema kaasreisija, — juhtumise kombel leitud sõbrana, ühe wäikese teatri koorilaulja. — Neweshinile naeratamisega õla peale koputades.

Mille üle ta mõtles.

Seda ei oleks Neweshin ütelda saanud. Tuhat mõtet keerles ta peas. Hilise kahetsus kaotatud Sinaida Nikolaewna armastuse pärast, häbitundmus oma kõlwatu elu pärast, pahameel rumalasti ärawillatud waranduse pärast ja hirm tulewiku eest... Kõik see pani Neweshinit, ootamata kokku tredhwamise mõjul, silmapilguks mõtlema ja oma kaasreisija peale rahulolemata pilguga waatama.

Kuid „silmapilk“ läks mööda, ja Neweshin lobises uuesti rõõmsalt huwitawa näitlejannaga.

Lõpp.

guiel ühisusel Tallinnas muu kodanliste ettewõtete kõrwal elujõudu on.

Põhjusmõttelik küsimus — ühisuseäriteenijate laiem puhkeaeg, — leidis kõigi koosolejate poolt heaks- ja õigeks kiitmist, kuid teadmata põhjusel arwasiwad mõned enam „ilandate“ iarnaied mehed seda küsimust weel lahtiseks, eestseisuse hooleks jätta, mis 74 healega 71 heale wastu ka otsustati. Eestseisuse esitaja, seltsi esimees, lubas õige pühalikult, et eestseisus juba otsustatud puhkeajaküsimust pahurpidi ei pööra. Pealegi, et healetamise juures segadust ja walekust ette tuli, ja et põhjusmõtteliselt kõik poolt oliwad, siis on loota, et järgmine peakoosolek selle küsimuse lõpulikult ära kinnitab. Siis kõneldi leiwaküpsetamise äri awamisest, kuid, ühisuse noort jõudu ja mitmeid raskusi silmas pidades, jäeti see edaspidiseks, ehk küll tarwitus tungiw oleks. a.

Seltsielu.

Eestimaa Rahwahariduseseltsi Piirsalu osakonna asutawaks seltsiks ümbermuutmise palwekiri ühes põhjuskirjaga jõudis 7 ilp. kinnitamatult tagasi. See on juba teist korda. Miks põhjuskiri kinnitamist ei leidnud oli seekord järgmine põhjus wõetud: ühes palwekirjaga ei olnud mitte 5 rbl. 95 kop. kuluste trükkimiseks raha saadetud, mida 1906 a. 4. märtsi seaduse § 22 järel nõutakse.

Kohalise Põllumeeste-seltsi kinnitamise endal nõuti kuulutuse trükkimise raha ettes peale seltsi kinnitamist ja kuulutuse trükkimist seltsi waatusel sisse. —arti—

Lihula hariduseseltsi liikmetele trahw peale pandud: Ennemalt teatatsime, et seltsile 320 rbl. trahw peale pandi. Nüüd aga tuli kordamine läbi ja sedra alla kirjutada, et 1. ga lugu 2 rubla trahwi peab maksma — nii et ka siis on seltsil oma 640 rbl. maksta. „Post.“

Kirjandus, teadus, kunst.

„Olewiku“ esim. nummer pidada Tartu Eesti nänd se ajal ilmuma. Wastutawaks toimetajaks ja wäljaandjaks saada hra Tannenthal, tegewaks toimetajaks olla hra Jaus.

„Meie Kodumaa“ 87. nr. kirjast 5. augustil enne lõunat Pärnus kirjatükk pärast — „Miks õhutatakse wendade wahel waenu“ — ära, kuid wabastati sellesama päewa õhtupoolel arestist alt.

Segateated.

Puhtuse ja terwishoiu puudus X. wabrikus Wirumaal. Praegu, kus kolera ja lattatõbed riigis wäsiamas, walwatakse hoolega selle järel, et puhtus igal pool walitseks ja terwishoiuliste määrusi täpipealt täidetaks. X. wabrikus, kus hulk töölisi koos, ei taheta aga nendest määrustest midagi teada. Meie wabriku walitsus on mõdnikkude käes, kellele see ükskõik on, kuidas töölised elawad. Nende peale waadatakse kui tööloomade peale; kärwab üks ära, raha eest jaab ju teise jälle asemele. Korterite puuduse pärast topitakse töölisi wäikestesse kamorkadesse rohkem sisse, kui seda lubada wõiks, wäljakäigukohad on üleüldised ja hulga inimestele tarwitada, ning haisewad palawal ajal repusti. Nagu teada, on töö siin alalise tolmu sees wabrikus isegi küllalt terwise röövija, ja kui wäikestes poolpimedas kongis eikutud õhku ka weel pead sisse hingama, siis pole sugugi ime, kui paari wõi kolme aasta pärast terwetest inimestest ainult kõdunenud raugad järele jääwad.

Ka toiduainetega pole lugu parem. Hiljuti juhtus järgmine lugu, mida wist mujal kuskil ette ei tule, kui siin.

Lähedal olewas mõisas olnud lehm lõppemas. Lihunik K., kes sealsamas läheduses elutseb, tapnud looma ära, ning toimetanud liha X. wabrikusse, kus ta muidugi hea kraami pähe ära müüdi. Nagu pärast selgus, olnud lehm tuberkulõsis. Ka surnult sündinud wasikad ei lähe siin mitte raisku, nendest teeb seesama lihunik X. wabrikus ainti head raha. Mõnikord juhtub ka, et raibete liha wabriku saksikud peawad sööma, kuid ekstra ole ärimehel ükskõik. Et aga rahwa terwisega sedamoodi ümber käiakse, on kaelakohtulik kuritöö, ning need, kellesse asi puutub, peaks aga meeles pidama, et nendel õige tõsiselt selle eest wastata tuleb. h.

Koolidõpetaja lahtilaskmine. Nagu „Post.“ teatab, on Tallinna rahwakoolide II. jaoskonna inspektor Hanier Raspereist (Haljala kihelk.) Watku kogukonna koolidõpetaja Widebergi konsistooriumi kaebtuse peale sellepärast ametist lahti lasknud, et usuõpetus ja kirikuwiisilde laulmine koolis rahuloldawad ei ole olnud. Teiste õpetajadega on inspektor rahul olnud. Kohalik õpetaja Willingen, kellega koolidõpetaja waslamisi oli läinud, ei ole tähendanud koolis aastat wist enam usuõpetust kaswamas läinud. Möödaläinud kewadel rewidens aga õpetaja W. kaebtuse peale sellekohane komisjon kolmest õpetajast seal usuõpetust, millele koolidõpetaja W. lahtilaskmine järgnes. Kas tõesti aga õpetaja oma kohust ka sarti, kui ta aastat wiis kooli usuõpetust üle ei walwanud?

Tulekahju kirikus. 1. augustil oli Rakwere kirikus wannnikkude noorwiltride näitus. Rahwast oli hulgana kokku tulnud. Sissetulek minna kaulu järel heategewaks otstarbeks. Pildinäitus lõpul wõttis apparat tule külge ning süütas apparadi peal olewad linad põlema. Rahwas ehmatas ära ja hakkas kõigest jõust uste poole tungima. Kuuldawad hüüded „tuli wõleb!“ Selle tormamise juures on palju teiste jalgade alla jäänud ning kergeid wigastusi saanud. Tuli kustutati kohe ära, suuremat kahju ei sündinud.

Rakweres on palju „uitlikka“. Et kirikus piltisi näidatakse — see on nende arwamise järel kirikurojastamine. „Uitlikud“ olla ähwardanud, et kui piltisi hakatakse näitama, siis tõstakse õpetaja kantsilist alla. „Wirul.“

Saksa moonakad panwad kewadel Kurremaa (Palamusel) von Oettingeni mõisatest plehku. Nende asemele toodi hea hulk Petseri noorrahwast tööle. Nüüd on ka need seal, nagu „Postim.“ kuuleb, halwa ümberkäimise pärast Wõru poole tagasi läinud.

Sahharini tarwitamise wastu tahetawat ligemal ajal walsnd abinõud tarwitusele wõtta. Peaarstiwalitsuse poolt on käsk awaldatud et joogiainete sahariniga wõltsimise järel õige hoolega walwataks.

Sahharini tarwitamine on maal iseäranis laialt tuntud. Rahwas, kes seda ainet heameelega toiduks pruugib, peaks ise selle kahjulikust mõjust aru saama. Sahharini walmistatakse kiwisöe tõrwast juba 1886 a. saadik; ta on 500 korda magusam, kui suhkur, kuid ilma toiduwäärtuseta ja terwisele kahjulik. Tema ülesleidja on Dr. Fahlberg, kes neil päewil 59 a. wanaduses Saksamaal ära suri.

Pärnu laulupidu tulu- ja kuluarwe on esialgse kokkuwõtte järel järgmine: sissetulnud 1706 rbl. 75 kop., wäljaläinud 1006 r. 50 k., ülejääk 700 rbl. 25 kop. Et mõnede wäikeste wäljaminekute kohta weel täiesti selgusele ei ole jõutud, siis sünnib aruande täielik awaldamine wähe hiljem.

Peale selle on koolikeltsi eestseisus laulupidu toimekonna ettepanekul otsuseks teinud ühte summat (kuni 100 rbl.) Eesti laulu- ja muusikakunstnikkude toetuskapitali asutamiseks määrata. Selle mõtte lõpulik täideviimine sünnib lähemal ajal.

Wõru maakonna laulupidust 25. juulil on üleüldse sissetulnud 345 rbl. 85 kop. ja wäljaläinud 278 rbl. 57 kop., seega ülejääk 67 rbl. 28 kop.

Et wiimane laulupidule 25. juulil wäga palju kahju tegi, siis on nüüd otsuseks tehtud, seda 5. septembril uuesti korrata.

Pilistwere õpetajaks on, nagu „Postim.“ teatab, 16 healega 6 wastu Steinberg walitud. Teiseks kandidaadiks, kes 6 healt sai, oli Sieka. Kolm rüütlimõisat andsiwad healed Steinbergile, teised mõisad healetasiwad ehk Sieka poolt, otsiti pandaseaad walmugi. Walsade saadikud olnud kõik ilmunud. Suure heakeemanise wastu ei olnud mõisatel midagi peale halata.

Põletetud wiina tarwitamine kolmes Balti kubermangus 1909 a. Möödaläinud aastal on Liiwi, Eesti ja Kura kubermangudes ühtekokku 1.820,435 pange 40-kraadilist põletetud wiina 15 247 310 rubla wäärtuses müüdud millest krooni 9,696,194 rbl. puhast kasu sai. (1908 a. müüdi 1,818,402 r. 14.820.552 rubla wäärtuses. Kust 9,329,202 rbl. puhast kasu saadi). Kõige rohkem on Liiwimaal joodud: 1.096 484 r. (1908 a. 1,098,091 pange) 9 140.735 rbl. wäärtuses (1908 a. 8 920,495 rbl. wäärtuses), kust 6,550,677 rbl. (1908 a. 6.239,665 rbl.) puhast kasu saadi.

Selle järele tuleb Kura kubermang: seal on 408.051 pange (1908 a. 409.346 pange) 3,450,858 rbl. (1908 a. 3.357 219 rbl.) wäärtuses ostetud, kust 2 528,721 rbl. (1908 a. 2,425,631 rbl.) puhast kasu saadi.

Eestimaa seisab wiimase paiga peal; temas on ostetud 315 950 pange (1908 a. 310,965 pange) 2,655,717 rbl. (1908 a. 2.542,928 rbl.) wäärtuses, kust 616,798 rbl. (1908 a. 663,906 rbl.) puhast kasu tuli. Üleüldse on 1909 a. neis kubermangudes 2033 pange wiina enam müüdud kui 1908 a. Nimelt on Liiwimaal 1657 pange ja Kuramaal 1295 pange wähem, Eestimaal aga 4985 pange rohkem joodud kui 1908 aastal.

Ambla wallakirjutaja hra Kullerkup'u lahtilaskmise üle oli juba hiljuti „Pealinna Teatajas“ lühikene sõnum. Et aga hra K. üks tähtsamatest Ambla tegelastest on, siis arwan asja küll nii tähtsaks, et tema tegewuse peale pikemat pilku heita. Hra K. on saatuse mängukanniks olnud: üks õnnetus tabas teda teise järele. Noore elurõemia mehena hakkas ta 1879 aastal Raka walla koolidõpetajaks ja walla kirjutajaks; 21. sept. 1881 a. pistis kuri käsi öösel tema rehe põlema, kuhu kõik loomad, hobune ja wili sisse jäiwad. Tulekahju tagajärjeldusel põdes K. pikemat aega erguhaigust. Jõudis ta jälle pisut kohendada, siis wiis waras 1883 a. tema hobuse ja wankri ära, mõni aasta hiljem warastati tema rahakapikad kummuti sahtlist ära. Selle järele suriwad tema kolm last üksteise järele, mille põstamine peale poole tuhande rubla maksma läks. Weel mõned aastad edasi langes ta ise jooksewa-haiguse külge ja on praegu terwisest üsna lahti, sest et suure töö tõttu ennast küllalt korralikult arstida ega rawitseda ei saanud. 21. juulil tänawu aasta heitis komisjar teda wallakirjutaja ametist ära, selle peale waatamata, et K. seda ametit 31 aastat ja 2 kuud oli pidanud.

Kõikide Ambla seltside asutajate liikmete hulgas on K. olnud. Seltside ja koolide peale on ta palju oma jõudu kulutanud, ja praegugi on ta nelja seltsi eestseisuse liige. Põllumeeste-seltsis on K. palju kõnesi pidanud.

Hoolsa teenistuse eest on K. walitsuse poolt auraha saanud: rahwaloendamise eest bronksauraha, walla kirjatoimetamise eest hõbeauraha, tuletõrjujate-seltsis kauaaegse liikmeks olemise ja agara tegewuse eest hõbeauraha, punaseristi abiseltsi kassapidamise eest hõbeauraha.

Komisjari otsuse peale kaebas hra K. muidugi kubermangu talurahwaasjade ametkonda edasi, kuid tänini ei ole sealt weel wastust saadud. Igatahes ei ole aga suurt lootust selle peale, et seal asjale parem pööre antakse.

Oleks tõesti kahju olema, kui niisugune agar seltskonna tegelane, nagu seda hra K. Amblas on, kes kõik oma elujõu seltskonna heaks ära tarwitanud, wanul päewil puuduse ja häda kätte jäetakse! x.

Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi näitus, 4., 5. ja 6. sept. s. a.

Wiljandi Eesti Põllumeeste Selts on üks kõige wanematest põllumeeste-seltsidest meie kodumaal. Juba aastakümneid on ta oma ruumides põllu- ja käsitöö edendamiseks näituse toime pannud ja seeläbi kahtlemata ümberkaudse rahwa majanduslises edenemises mõjuwalt ligi aitanud.

Wiimastel aastadel selgus aga, et Wiljandi näitus kõigiti mitte enam tarwilisel kõrgusel seista, ega nii suurt mõju awaldada ei suutnud, nagu seda, edenenud ajanõudeid silmas pidades, tenalt loota wõis.

Asja igakülgse läbikaalumise alla wõttes jõuti otsusele, et Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi näitusel küllalt lai mõjuringkond tohiks olla, et ta ka, ilma ülemaaliseks saada tahtmata, laia ümbruskonna rahwa majanduse edenemisele suurt hoogu wõiks anda. Sellega oli selge, et Wiljandi näitust mitte ärakaduda ei tohi lasta, küll aga wõimalikult täiendada ja otstarbekohaseks teha tuleb.

Selles sihis on nüüd ka hoolsasti tööd tehtud. Näituse eeskawa on põhjalikult uuendatud ja mitmetpidi täiendatud.

Mitmete uute põllumajanduse ja tööstuse eriharude peale on iseäralist rõhku panema hakatud.

Näitust püütakse wõimalikult näitlikuks, õpetlikuks teha.

Et näitus wäljapanijatele teatawaid rahalisi kulusi teeb, siis on, ühelt poolt platsiraha — iseäranis loomade eest märksa alandatud, kuna sigade, kalade ja sulgloomade eest platsiraha sootu wabaks jäetakse; teiselt poolt auhinnatakse neile rohkesti rahalisi kui ka mitmesugusi muid wäärtuslisi auhindasi wälja jagada. Wiimaste seas on mitmed tähelepanemisewäärt uudised põllumajanduslise tehnika põllult, milledega tutwustamist Selts rahwale kasulikuks peab.

Et Selts tänawu näituse tarwis kõrwalt rohkem raha on saanud, kui kunagi enne, ja ühtlasi omalt poolt selleks suure summa — 1000 rubla — on määranud, siis ei maksa kellegil karta, et tema wäljawenel kui see tuldi on, tarwilisel tähelepandud ei saa. Nimelt on näituse tarwis senini wäljastpoolt annetanud:

Riigi Hobusekaswatuse Peawalitsus 200 rbl.; Põllutöö Peawalitsuse majanduse osak. — 50 rbl.; Wiljandi Eesti Laenu- ja Hoiuühisus — 175 rbl.; Wiljandi Wastastikune Krediitühisus — 50 rbl.; H. E. Schmidti kontor, Pärnust — 50 rbl. ja Wiljandi linna Laenu- ja Hoiukassa — 10 rbl. Peale selle antakse tänawu hulga mitmesuguste auhindade seas ka 5 diplomi kuldauhinde peale wälja.

Näituse eeskawasi ja ülesandmislehti saab näituse toimkonna käest, kui ka eeskawades ja näitusekuulutustes tähendatud isikutelt, kes ka otsekohe ülesandmisi wastu wõtawad ja näituse kohta kõiki tarwilikka seletusi annawad.

Et ülesandmiste wastuwõtmine, nimekirja trükkimise pärast, juba 27. aug. lõpeb, siis palutakse ülesandmistega rutata.

Kõike seda silmaspidades saab tänawune näitus selleks selgust muretsema, kas Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi poolt toimepandawatel näitustel üleüldise edenemiseja elujõudu on!

Suur oleks aga kahju, kui näituste äratan mõju kaoks! Just sellepärast ootab näituse toimekond, kes omalt poolt kõik mis tial wõimalik, asja edendamiseks teinud on ja weelgi tegema saab, elawat osawõtmist näitusest, iseäranis lähema ümbruskonna rahwa poolt.

Saagu siis ka Wiljandi Eesti Põllumeeste Seltsi näitus meile kõigile kooliks, kus meie õpetades ühtlasi õpime, tööd tehes — täieneme!

Wiljandis, 2. aug. 1910.

Näituse toimekond.

Asundustest.

Samarast. Suwi algas sellel aastal kaunis wara. Aprillikuu oli soe, aga maikuu kaunis jahe ja wihmane, sellepärast ei edenenud heinakaw; ka wiljakaw jäi paiguti kängu, iseäranis liiga warasalt mahatehtud kohtades. Kaswamine läks keskmiselt. Juulikuu oli wäga palaw ja põuane. Palawus tõusis wilus kuni + 29° R, päikese paistel oli üle + 40° R öösiti oli kuni + 25° R. Niisugune põud ja palawus walmistas wilja ruttu walmis, nii et sarnast saaki ei saanud, kui loodeti. Eestlaste juures olewat saak suurest tinust (4000 ruutsülda) rukkidest 150 puuda ja selle ümber, nisudest 150—200 puuda. Hirilik wiljasaak on keskmine, harwa keskmisest parem, paiguti kehwapoolne.

Palawusega ühes algas ka kolerase haigeks jäämine Wene rahwa seas. muidugi on ka suremisi ette tulnud. Eestlaste juures ei ole senini kolerasse suremisi olnud, seda saadi haigeks jäämisi on ette tulnud.

23. juulist peale on ilmad jahedamaks muutunud, ka on sagu wihma tulnud.

Töörahwa palgad lõikuse ajal ei tõusnud wäga liiga kõrgeks; ainult ühel nädalal (18—24 juul) maksti 17—22 rublani tiinu lõikusest, kus siis lõikajad (taterid) üle kahe rubla päewas teenisiwad, seal juures ka peremehe söögil elwad. Teistel nädalatel, ennem ja pärast, maksti 7—12 rublani tiinu lõikuse eest. Kuutöölistele maksetakse 15—25 rublani kuu eest, muidugi mõista peremehe söögil. Päewiti kuni 1 rubla päewas.

Loomade seas eluteb suu- ja jalgadehaigus.

Waimuelu on längus. Ainukeied waimujõu allikad on kaks kooli eestlaste juures. Siinse õpetajaga A—ga, kes eestlaste juures ennast ikka eestlaseks, mujal aga baltlaseks nimetab, ei olda sugugi rahul. Kiriklik elu kipub tuimusesse jääma. Kõik kurdawad kirikherra olawõtmatuse ja leiguse üle.

Ühe peale eestlaste kogudusega oli mõnda aastat nägelemist, mis juba 1905 aastal koolidõpetaja Jegeri, õpetaja herra pailapse, ajal algas. Kogudusele ei meeldinud õpetajaherra tegumiis, ega tema meelega kogudusele raskaste tegemine. Oli derumisi palga ja mõne muu õpetajaherra lubamise pärast, mida aga wiimane ei soowinud pärast täita, Wiimasel ajal püüdis õpetaja kogudusele nii sõnas kui teos, raskusi teha.

Palwemaja, mis kaunis wanapoolne, pandi superintendendi poolt kinni, sest kardeti selle kaelakukkumist.

Loomaaedikad on siin pea igas külas, mõnes külas weel rohkem ühte. Müügikohad on küll saka nimelised, aga miiük ja tarwitamine on päris awalik. Homo.

Setumaalt. Eeteri ohwrid. Juulikuu lõpupoolel sai üks noormees Meeksi külast (Panikowitsi wallas, Pihkwa kuberm.) eeteri joomise läbi surma. Paari päewa pärast jällegi üks naine Wilo külast. Enne nende suremist nädal aega suri Setumaa piiri peal üks wanapoiss, 48 a. Misso wallas. jällegi eeteri surma. Kolme nädala jooksul kolm ohwrit eeteri ebajumalale.

Nimetatud aja sees põles sellesamas Panikowitsi wallas Selu talu maani maha, kus pulmaliste käest, kes süsti eeterigu ümberkäinud, tuli lahti peasis. Mehel jäi kõik kraam, ka rahagi, tulest peastmata, sisse jäi ka 11 lammast. Ise.

Austatud „Peal. Teat.“ toimetus!

Palume järgmist Teie auwäärt ajakirja weergudel awaldada.

Gatschina Eesti Õigeusu kihelkonna koolis on laste wastuwõtmine algamid. Maks iga lapse pealt on aastas 6 rubla. Õpeabinõud enam jagu kooli poolt. Kaugemalt wenewate lapsed wõiwad kooli juures korterit leida, mille eest aastas 8 rubla ilja tuleb maksta; woodi ja matrats on kooli poolt, woodiriein olgu lapsel omast käest. Wendade ja õdede pealt, kui need korraga ühes koolis õpiad, on koolirraba alandatud.

Koolivalitsus.

Gatschinas, 8 aug. 1910 a.

Kohalikud teated.

Peterburi tähtsamad ja waatamisewäärilisemad kohad.

VIII

Portselani ja klaasiwabriku muuseum, Schlüsselburi maanteel 10-el wersl, Portselani wabriku juures. Awatud maksuta igapäew peale pühapäewade ja laupäewade kell 9—3 päewal. Siin näidatakse portselanist ja klaasist kunstitööd, mis Katarina II. ajast kuni meie ajani tehtud.

Sõjariistade muuseum, Shukowski uulitsal 57. Awatud neljapäewadel kell 1—4. Mitmesugused sawid, saviitöö masinad ja sowist asjad on siin wäljapandud.

Teeinseneride instituudi muuseum, Sabalkanski pr. 9. Awatud pühapäewadel kell 10—2, mai, juuni, juuli ja augustikuul on muuseum kinni. Sissemineit maksuta. Muuseumis on rikkalikud ehitustööde mudelite ja projektide kogud, kokku 6 jaoskonda: 1) mudelite ja mehanika-; 2) ehitusetööriistade-; 3) füsika-; 4) geodesia-; 5) mineraloogia ja 6) ehitusematerjali proowide jaoskond.

Rändaw muuseum, Prilukskaja 10. Muuseum on keiserliku tehnikaseltsi omanduse ja sealt antakse ajapeale koolidele ja ka erasikutele mitmesuguseid õpeabinõusi tarwitada. Siin on palju geografia ja loodusteaduse kohta käiwaid kaartisi, pilta ja aparatisi, kui ka udupildilaternaid ja piltisi. Waatamiseks on muuseum awatud teisipäewadel, kesknädalatel ja reedetel kell 2—6½ ja pühapäewadel kell 11—3½ päewal. Koolidele ja seltsidele, kes udupiltidega teaduslisi ettelugemisi tahatahawad toime panna, wõib soowitada selle muuseumiga tutwust teha.

Weehädast peastmise-seltsi muuseum, Sadowaja uul., paremal pool Jusupowi aeda. Lahti maksuta igapäew peale kiriku ja kroonupühade ja suwekuude (1 maist kuni 1 sept.) kell 1—3. Kesknädalatel peetakse siin ettelugemisi uppumisest peastmise abinõude tarwitamise ja uppunute elule äratamisest. Muuseumi saali seintel on palju piltisi, mis uppumisest peastmise juhtumisi kujutawad.

Weel mitmesugused peastmisekeatiikud ja riided ning muude suuremate peastmiseabinõude mudelid on siin näha.

Ülema Intendandi walitsuse muuseum, Jekaterinenhofski pr. 51. Awatud teisipäewadel ja reedetel kell 1—3, kui nende päewade peale kiriku- wõi kroonupüha ei juhtu. Muuseumis on praeguse, kui ka endise aja soldatite mundrid.

Metsa muuseum, Nikolai platsil, Põllutöö ministeriumi majas. Awatud igapäew peale pühapäewade kiriku- ja kroonupühade. Näha on metsaasjanduse kohta käiwad kaardid, plaanid ja joonistused.

Botanika muuseum, Teaduste Akadeemias, Wassili saarel. Ligi 50 tuhat eksemplari aruldastest taimedest, mis rändajate poolt Siberis ja mujal kogutud, hoitakse siin alal.

Wene rahwa-terwisehoiu seltsi muuseum, Moika 85.

Geologia muuseum, Teaduste Akadeemias. Umbes niisamasugune nagu Mäe-instituudi muuseum, kuid palju wähem.

Wene mesilastepidamise-seltsi muuseum. Lesnoi, Nowosiltsewaja 2. Maksuta awatud pühapäewadel, kesknädalatel ja reedetel kell 11—3.

Pedologia (mullateaduse) muuseum, Sabalkanski pr. 33. Muuseum on 1902 a. awatud. Siin on palju mullakihtide proowisi, nende piltisi ja kaartisi näha. Sisse saab igapäew kell 11—3 peale suwekuude.

Koduste käsitööde muuseum. Soljanoi per. 9. Awatud igapäew peale laupäewade, kiriku- ja kroonupühade kell 12—3 päewal.

Mäe-inseneride mineralogia muuseum, Wassili saarel, 21 liin 2. Awatud igapäew peale kiriku- ja kroonupühade kell 10—3 päewal.

Rubinsteini muuseum, Konserwatooriumis. Awatud pühapäewadel kell 12—2.

Lermontowi muuseum, Nowo-Peterhofski pr. 24.

Puschkini muuseum, Kamennoostrowski pr. 21.

Glinka muuseum. Teatri platsil, Konserwatooriumis.

Suworowi muuseum, Kiratschnaja, 41-b.

Wiimastes neljas muuseumis hoitakse nimetatud kirjanikkude ja tähtsamate meeste käsikirju ja teisi nendest järeljäänud asju alal.

Aasia muuseum, Teaduste Akadeemias. Awatud igapäew kell 11—3 peale laupäewade, pühapäewade ja kroonu- ning kirikupühade, kuid ainult teaduslikkude uurimiste jaoks. Muuseumis on palju Arabia, Hiina, Mandshuria, Mongoli, Persia, Türgi, Jaapani ja teiste Aasia rahwaste wanu kirju, ja kommikumaa rahade, mongoli jumalate ning Hiina maalikunstnikkude piltisi.

Wenemaa numismatia (wanarahade) kabinet. Teaduste Akadeemias. Awatud igapäew peale kiriku- ja kroonupühade kell 9—3 päewal. Wõõraid lastakse ainult nõudmise kuba järel sisse. Muuseumis on palju Wenemaa rahade kollektsionisi, kõige wanematest aegadest kuni uuema ajani.

Wanaaja kirjanduse-seltsi muuseum Fontanka, gr. Scheremetjewi majas. Sisse pääseb ainult seltsi liikmete soowitusel.

Muusika muuseum Aleksander III mälestuseks. Jekaterininski kan. 9. Sisse saab maksuta teisipäewadel kell 11—1. Muuseumi eesmärgiks on kõigi muusika- teaduste ja kunsti kohta käiwaid asju kokku koguda.

Õpeabinõude näitlik muuseum Ligowo Krasnoseltsi maanteel 1. Ligowo karskuse-seltsi maksuta rahwamaja juures.

Tiberi ja Kauge-Hommikumaa muuseum Liteinõi, 60.

Posti ja telegrahwi muuseum. Pochtamtskaja uul. 17.

Siega oleu nüüd peaaegu kõigi muuseumide kohta mõne sõna ütelnud. Lõpuks peab weel tõstma et muuseumisi waatamas käia kõrgemal ega talwel (1 sept. kuni 1 maini) on. Suwel mõned muuseumid suwel nimmapoolest lahti on aga ükski ei peale nendeste iagedasi käsil olewate parandusetööde ja mõne muu takistuse pärast sisse. Talwel aga kui waatajaid rohkem on ka kõik kohad lahti.

Kirikud.

Nagu igas Wene linnas, on ka Peterburi õige palju kirikuid. Mõned nendest on oma ehituse poolest ehk jälle ajalooliselt nii tähtsad et nendest waikides möödaminna ei wõi.

Kaasani kirik. Newski prospektil on 1801—1811 keiser Paul I ajal ehitatud. Ehitusemudeliks oli Püha Peetruse kirik Roomas; terwe ehitus maksis 4 miljoni. Kiriku esine kaunistab imeparaatlik kolonnede poolring, kuna ristikarnase kiriku keskkoha peal üle 30 sülla kõrge ümmargune torn taewa poole tõuseb. Siin kirikus on üks wenelaste imetegewatest Jumala Ema pühakujudest. See kuju oli omal ajal würst Poisarski saanud olnud, kui ta 1610—1613 a. poolakate wastu wõitles. 1710 a. tõi Peeter I ta uue pealinna sisseõnnistamiseks Peterburisse, sellest ajast saadik lastakse seda Romanowite suguwõsa pühaduseks. Kiriku seinadele on mitmesugused Napoleoni käest 1812 a. äraweetud lipud ja muud wõidumärgid ülesse pandud. Sinsamas kirikus on ka 1812 a. wõjawägede ülemjuhataja Kutusowi haud.

Peeter-Pauli kirik. Peeter-Pauli kindluses. Selle kiriku peenikene 26 sülda kõrge kullatud torn on kaugele üle Peterburi näha. Kirik on Peeter Suure puukiriku asemele 1733 a. ehitatud ja pärast paar korda ümbertehtud. Kellatornis on kell, mis iga tunni järele kirikukellade peal: Коль славенъ нашъ Господь въ Сіонѣ, ja kella 12 ajal peale selle weel Wene riigilaulu mängib. Siia kirikusse maetakse kõik Wene keisrid ja nende ligidased sugulaised, Peeter I hakates. Terwe kiriku siseruus on toredasti pärjadega, mis keisrite haudade peale kunagi pandud, ärachitatud. Marmorist sargophagede peal on kuldtahwlite peale temas puhkawa keisri nimi graweritud. Sargophagede peal on saarel kuldristid ja muud mälestusemärgid. Terwe kirik on rohkesti seisewate lilledega ärachitatud. Seintel rippuwad sõdades waenlaste käest äraweõdetud lipud. Parisi, Warschawi ja teiste äraweõtetud kindluste wõtmed ja teised sõja wõidumärgid. Kirik on lahti igapäew. Wahipeal olewad soldatid näitawad heameelega kiriku tähtsamaid kohti ja asju.

Sissirastumise palwekirjade wastuwõtmine konserwatooriumis

kestab kuni 20. augustini. Eksamid muusika teerias algawad 1. septembril kell 10 hom. Orkestri jaoskonnas (kannel, keel- ja puhkpillid) on eksam 2. septembril, ka kell 10 hom. Seljamal päewal kell 1 katsutakse sisseastujaid laulmises. 3. septembril kell 10 hom. on eksam oreli- ja klawerimängus, kuna eksam instrumentreerias 10. septembril kella 12. hom. peale on määratud. Muud eksamid, teaduslikkudes õpeaiades, kestawad 4. kuni 7. septembrini, iga päew kella 1. peale.

Sisseastujad iseendrumi, ega mingit kergendust koolirahas ei saa.

Et konserwatooriumis isegi palju õpilasi on, siis tahetakse tänawu ainult neid wastu wõtta, kes muusikaannis heasti wälja paistawad ja kellel hea muusikaline eelharidus on.

Wõidukäimine jõustikuseltsi „Wõimula“ poolt

pandi 8. augustil Strelnas, Wolkonski maanteel toime. Wõidukäimisel 10. wersta peale wõttis esimese wõidu hra Jaakson, kes nimmaa 1 tunni 5 min. 51½ sekundiga ära käis. Teise wõidu sai hra Parw — 1 tund 7 min. 21½ sek.

Et selkorral ilm ilus oli ja wõidukäigukoht Strelna raudtee jaamast mitte wäga kaugel, siis oli harulbasele spordi ettewõttele rohkesti pealtwaatajaid ilmunud.

Järgmisel pühapäewal 15. augustil tahab „Wõimula“ Udelnajas, hobuste-wõidusõidu platsil, wõidujooksu ühe ja kolme wersta peale ette wõtta, millest ainult seltsi liikmed osawõtta wõiwad. Wõõrad wõiwad maksuta pealtwaatama ilmuda. T. W.

Eesti hariduseseltsi Tsarskoe Selos

tahawad sealsed eestlased asutada. See mõte wõeti juba möödaläinud aastal üles ja anti ka seltsi põhjuskiri kinnitusele, kuid tänini ei ole weel mingit wastust saadud.

Oleks küll soowitaw, kui Tsarskoe Selo eestlased ühineks ja ühisel jõul katsuks midagi ära teha. Charles.

Gümnaasiumi lõpueksami asjus

on kohaliku õpekonna kuratori kantseleis kuulutus wälja pandud, kus teatatakse, et haridusministri määruse järel need isikud, kes gümnaasiumi lõpueksami läbi kukkunud, ainult aasta pärast uuesti eksamile ilmuda wõiwad.

Noores ohwitser.

„Retsh“ teatab: Hilja ööfi wastu 4. aug. ilmus stabi-kapten R. Peterburi poolel, Suurel prospektil olewasse restorani „Jar“ ja nõudis teenri käest söögitabelit. Wiimane wastas wiisakalt, et hilise aja pärast restoran kohe kinni pannakse, mispärast temal wõimata on ohwitseri soowi täita. „Lurjus!“ käratas stabikapten ja lõi ühtlasi teenert rusikaga näosse. Sündmusekohale kogusiwad selle peale ka teised teenijad. Seda nähes tõmbanud ohwitser mõega tupest wälja ja seadinud ennast lahinguwalmis.

Telefoni kaudu kohale kutsutud politsei-ohwitser on R. käest sõjariista ära wõtnud ja komendandi-walitsusesse saatnud.

Uus määrus Nikolai raudteed mööda wäljasõitjate kohta

on 2. augustist maksma pandud. Nimelt nõutakse ariliste tunnistuse ettenäitamist selle kohta, et iga reisija ihu- ja woodipesu, mis tal kaasas on, desinfektsionist läbi on käinud.

See määrus on kolera Peterburist laiali-kandmise ärahoidmiseks maksma pandud.

Järgmine raamatukene on ära korjatud:

„G. Plechanow—W. R. Belinski kõne, peetud Belinski 50 aasta surmapäewal Wene kool-oleckutel Genfis, Zürichis ja Berlinis.“

Surmaotsus uuesti läbiwaatamisele antud.

5. augustil arutati peasõjakohtus 6. Kaukasia elaniku süüasja, kes kõik Kaukasia sõjakohtu poolt Jelisawetpoli politsei elu kallale kippumise pärast surma oliwad mõistetud. Süüaluseid kaitses Peterburi tähtsam adwokat O. Grusenberg. Kaitseja tähendas selle peale, et kui süüaluste poolt ülesantud tunnistajad kohtusse ilmumata jäänud, on sõjaringkonna-kohus surmaotsuse siiski teinud, ilma et tunnistajaid uuesti ette oleks kutsutud. Peasõjakohus otsustas Kaukasia sõjaringkonnakohtu otsust ümber muuta ja asi uuesti läbiwaatamisele anda.

Kakelus Zoologia aias.

Peterburi Zoologia- wõi loomadeaia rentniku von Winkleri protsessi üle linnaga ja aias walitsewate korratuste üle on pealinna Wene lehtedes õige sagedasti juttu olnud.

See, mille pealtwaatajaks ma laupäewa õhtul, 7 augustil, üsna pool kogemata sain, paneb sisa weel ilusa õie juurde.

Umbes kella 12 ajal öösel kogus rahwas aias ennast einelaua ruumide ette ja sisse kokku muusikat kuulama. Siin ja seal laudade peal wõeti õhtueinet. Paari tooli peal tukkusiwad lapsed, kelle wanemad wist aia lõbust nii ruttu lahkuda ei raatsinud. Estrade peal kogusiwad moosekandid endid kokku ja seadsiwad pillisi healde. Häkitselt kõlab õige sõnawahetus ja sellepeale kepi hoobid plaks ja plaks. Kaks meest kukkuwad üksteise ümbert kinnihoides kolinal just laste toolide peale ja sealt põrandale maha. Kõik ligidal olijad kargawad püsti. Nägu mõrtseks kriimustatud, tõuseb keegi isanda moodi mees põrandalt ülesse ja selle järele walge põllega einelaua teenija. Mehed kiruwad, naisterahwad nutawad, lapsed karjuwad. Täieline skandal!

Nagu pärast selgus, oli isanda moodi mees teenija käest rehnungi nõudnud, sest einelaua ruumides on kuulutused üleval, kus teadustatakse, et ilma rehnungita midagi tarwis maksta ei ole. Teenija ei ole rehnungi paberi peal annud, waid nõudnud suusõnaliselt raha: — wist tahtis ta harilikku „на чай“ ise oma käega juurde wõtta. Tuli sõnawahetus, mis täielise lisklemisega lõppes.

Igatahes imelik ikka küll, et niisuguses awalikus aias teenijad rahwaga kiskluma lähewad. Just nagu oleksid mõnes kõrtsis kunagi, kus joodikud üksteisega kiruwad.

T.

Kiri toimetusele.

Wõru 25. juulil peetud lauluvidu kirjelduses lausub selle sõnumisaatja muu seas, et „Kandle“ seltsis „jööb noori elusi, terwist ja tihti waeste pereisade wiimaseid kopikaid“. Nende sõnadega on wististi küll „Kandle“ seltsis asuwa kangete jookidega einelaua peale tähendatud, mille juures aga niisugusel toonil, nagu oleks einelaua tegewuse tagajärg wõimata hull: noored elud muud kui kaowad aga, õnnelikumad kaotawad ainult oma terwise ja teised kõige oma warandusse. — Kes „Kandle“ seltsi elu ei tunne, wõib sõnumi nimetatud osast selle seltsi üle päris kohutawa arwamise saada. Kuid asi ei ole sugugi nii kole. Koguni selle wastu wõib tõendada, et, nii öelda, purjutamine „Kandles“ iseäranis wiimaste aastate jooksul peaaegu maha on jäänud. Ei wõi ka „Kandle“ einelaua arwesse ühtegi noort elu, kellegi terwist ega „wiimaste kopikate“ kulutamist panna.

„Kandle“ seltsi mõistlikumatel liikmetel ei tule muidugi meelde kangete jookide einelauda põhjusmõttelikult heaks kiita ja nad ootawad igatsusega seda aega, millal seltsi warandusline jõud lubaks alkoholist lahkuda.

„Kandle“ seltsi esimees J. Jaakson.

Wastutaw toimetaja M. Wares.
Wäljaandjad M. Jaakson ja M. Wares.

St.-Peterburi Eesti Hariduse-seltsi

koolides algab õpetus 18 augustil kell 9 hommikul.

Uute õpilaste wastuwõtmine on 16 ja 17 augustil Seltsi koolides:

I. kool Narwa wärawa taga — Ушаковская ул. № 12.
II. „ Peterburi poolel — Большая Монетная ул. № 2, кв. 1.
III. „ Keiklinnas — Коломенская ул. № 12, кв. 25.
IV. „ Smolenski külas — Шлиссельбургскій пр. № 45.
V. „ Wasili Saarel — Средній пр. 59, кв. 4, уг. 15 линіи.
VI. „ Wiiburgi wabriku külas, Wene Tehnika seltsi raamatukogu ruum.
VII. „ Ohtas — Безбородинскій пр. № 36, кв. 15.

Seltsi eestseisus.

A. Jansoni

raamatupidamise-kursused

Demidow per., nr. 5. Osakond — Newski pr. 1.

Tegewus algab 1 sept. Programm ja teated antakse wälja ja saadetakse kätte. Wastuwõtmine ja üksikud läbirääkimised, **Demidow per. 5,** 1 augustist peale, kella 10—12 ja 7—9.

Kursuste lõpetajatele soowitatakse kohtasi.

Õpetatakse

kahekordset Italia kaubanduse raamatupidamist

ja tarwitati panga, wabriku, maja ja põllumajanduse raamatupidamist.

Kaubanduse kirjawahetust, Wene ja Saksa keeles.

Kontori praktikat ja muud kaubanduse teadust. Praktiline õpetus, ruttu ja korralikult. Õpilastele antakse tunnistus ja näitakse koha otsimise juures abiks olla. Kerged maksu tingimised. Wõetakse kõiksugu raamatupidamise ja kontori tööd wastu. С.-Петербургъ, Вас. Остр., Бугскій пер., уг. 6 лин. № 6 7, кв. 31.

Kõnetunnid, hommiku 10—11 ja 3—7 p. l.

Asunduste

rahwakoolidele, raamatukogudele ja lugemiseringidele

soowitab kõiksugu raamatuid ja kooli tarwitusi

„Ühiselu“

raamatukauplus, Peterburis, Ohwitseri uul. nr. 5.

Вполнѣ оборудована, согласно современнымъ требованіямъ
ВОДОЛЕЧЕБНИЦА И ЭЛЕКТРО-СВѢТОЛЕЧЕБНИЦА
съ примѣненіемъ физическихъ методовъ леченія.
ДУШИ: Шарко, шотландскій, круговой,
ВАННЫ: солевыя, углекислыя, полуванны, паровыя, суховоздушн., гидроэлектр., обливанія, обтиранія, мѣстн. свѣтолеч.
Рентгеновскій кабинетъ, токи Тесла д'Арсонваля а равно и различн. виды электричества.
МАССАЖЪ вибраціонный и ручной.
„ВОЗНЕСЕНСКАЯ ЛЕЧЕБНИЦА“ Вознесенскій пр., д. 27. Тел. 221-31.
Противъ церкви Вознесенія.
АМБУЛАТОРІЯ пріемъ по всѣмъ спеціал. врачами-спеціалистами отъ 9 ч. у.—11 ч. в.
Плата за совѣтъ 50 к.
СТАЦІОНАРНОЕ ОТДѢЛ.: Общія (съ плат. отъ 4 р.) и отд. палаты (отъ 5р.) для сердечныхъ, хирургическ., мочепол., глазныхъ и внутрен. (острозаразн. не приним.).
АКУШЕРСКО-ГИНЕКОЛОГ. ОТДѢЛ.
ЗУБОВРАЧЕБНОЕ ОТДѢЛЕНІЕ.
ЛЕЧЕНІЕ АЛКОГОЛИКОВЪ ГИПНОЗОМЪ.
ВОЛОСОЛЕЧЕБНОЕ ОТДѢЛЕНІЕ.

Ärimeestele tähelpanemiseks!

Septembri kuu algul ilmub „Ühiselu“ kirjastusel suur Peterburi, kodumaa ja Eesti asunduste

kalender,

milles niihästi pealinna kui ka kodumaa ärimeestel wäga kasulik kuulutada on, sest et sellekaudu kuulutused nii heasti kodumaale kui ka Eesti asundustesse laiali lantud saawad. Kõiksugused teated, nagu waldade ja seltside adressid jne. wõetakse wastu ja trükitakse ilma hinnata.

Iseäralist rõhku saab kalendri „saba“, s. o. kirjandusline osa peale pandud. Seal leiawad ruumi paljude paremate kirjanikkude tööd, mitmesugused juhatused mitmest teadusewallast. **Õigusteadlise abi punduse all kannatab rahwas kõige rohkem, sellepärast pannakse ka selle jaoskonna peale kõige suuremat rõhku.** Ettetellimisi wõetakse juba praegu wastu.

Auuakstikult

Kirjastuseühisus „Ühiselu“

Peterburis, Офицерская, 5.

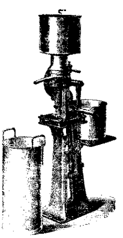

Koorelahutajad

„Alfa-Laval“

tellige Peterburist

C. Nurk & A. Nursy

juurest.

Спасскій пер., № 3.

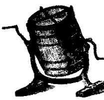

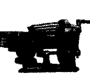

Sealtsamast wõib saada ka teisi koorelahutajaid ja nende üksikuid jaguisi.

Suur wäljawalik

kooli heftisi.

Jällemüüjatele head protsendid.

„ÜHISELU“

raamatu- ja kirjutusmaterjali-kauplus.

Peterburis, Ohwitseri uul., nr. 5.

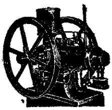

Wennad Rebane

Malmiwalamise ja mehanika wabrik müüb ja teeb: Naftamotorisi, auru masinaid, katlaid, elektri m ašinaid, kõiki weski ja wabriku wärkisi jne. Katkiläinud wõlli ja aurumasinaid joodan koha peal kinni (**Uudis**). Kõiki üleval nimetatud masinaid wõib ka pruugitult saada, odawa hinnaga.

Adress: С.-Петербургъ, М. Охта, Сергіевская, 5

Бр. Ребане.

УНИЧТОЖАЕТ МОЗОЛИ С КОРНЕМ.
МОЗОЛИН 35к.
РЕЙНГЕРЦ
ОСТЕРЕГ. ПОДДѢЛ. ПРОД. ВЕЗДѢ.
ФАБР: СПБ.10 РОЖДЕСТВ.24.

Toredaid meesterahwa riideid

müüb ainult firma

E. Tannenberg

asut. 1850 a.

Walmid ja tellimise peale.

Wasl. Saar. Keskmine pr. nr. 45. 10 liin. nurgal, telef. 281—37

Räägitakse Eesti keelt.

Mere kaldal Peterburi lähedal suwel ja talwel elamiseks.

5 min. merest, 20 m. Peterburist. Sestroretski raudt. elektriraudt. ümberehitamisega lüheneb sõiduaeg kuni 10 min.

Olgino

kõrge.

5 wiibe Lahtast kõrgem.

Lahta jaama juures, Sestror. raudt. end. krahw Stenbock-Fermori mõisas,

Männi mets, liiw, meri, Telefoni ühendus Peterburiga.

15 aug lõpetatakse trammai ehitam. Lahta jaamast Olginoni.

Maatükid 300 süll. 2 rbl. süld peale.

Jaokaupa maksmine.

Kontor Lahta jaama juures Sestror. raudt. ja Newski pr. 46, kort. 9.

Telef. 25—09.

2 ülikonda 5 rbl. 25 kop. eest

Laialilaotamise eesmärgiga saadan 12 rbl. asemel 5.25 kop. eest järgm. 2 ülik. jaoks riiet: 1) 3¼ arsch. täieliku meester. ülikonna jaoks Prantsuse trikot, wäga wastupidaw, praktiline ja moodis mustr. willane riie. 2) 3 arsch. riiet „Anulei“ täieliku naister. ülikonna jaoks, wäga ilus willane riie Kiisamasug. 2 ülik. parem. riiet saadan 5 rbl. 75 kop. eest. Saatmise kulud 55 kop. Kui kahe ehk rohkem ülikonna jaoks tellitakse kannan saatm. kulud mina. Saadetakse pealepandud maksuga ilma käsirahata ja wastuwõtmisega. Kui riie ei meeldi wõetakse tagasi. Tellim. saata: г. Лодзь № 104, въ фабрику Зигмунта Розенталя.

Lewaschowo

Würst M. W. Wäsemski mõisas.

Ainukene terwe ja korraldatud koht suwel ja talwel elamiseks.

Lewaschowo jaama juures, Soome raudt.

70 rongi igapäew.

Mets, järw, Abessinia karwud.

Maatükid 400 süllast, 2 rbl. süld peale.

Jaokaupa maksmine iga kuus 3 a. jooksul

ilma käsirahata.

Kontor koha peal jaama wastas ja Newski pr. № 46, kort. 9.

Teleph. 25—09.

Uus

puhastamise abinõu

ilma haisuta

„WOKNAT“

(„ВОКНАТЪ“)

mitu korda parem kui karbol,

kootab igasugust paha haisu pühkmetes, hoowides, wäljaheitmise kohas, tarwilik pesemise juures, külgehakkawate haiguste ärahoidmiseks, häwitab igasugu putukaid, haiguse idusi, siberi katku ja kahjuta mõjuga maa ja taimede peale, soowitab

Торгово-Промышленное Товарищество

Е. И. Кузе и Ко.

С.-Петербургъ, Невскій пр. 55.

Otsitakse jällemüüjaid.

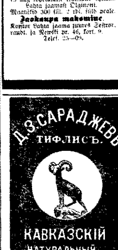

Kuulutajad

kuulutage üksnes kuulutuse kontori läb Гороховая ул. № 28, кв. 4.

Kuulutuse hinnad ime odawad.

Kuulutuste wastuwõtmine kõigi Eesti, Saksa, ja Wene ajalehtedesse.

Schnittili, walmis ja tellimise peale, ja suur walik **Moodilehti** ning **Cycliast** ümbluse ja juurdelõikamise kursused **wõetakse wastu.** Bas. Ostr., 3 liin. nr. 10. **Renow.**

Pet. Eesti Jaani kirikukool.

Wastuwõtmise eksamid 16. ja 17. aug. hom. kella 10 peale. Õpetuse algus 18. aug. kell 9 hom.

Tuba wälja üürida

2 meesterahwale tööliga ehk ilma. Мачная ул. № 13, кв. 9.

Lapsehoidjat,

wanemat isikut soowitakse perekonnale lapse juurde. Торговая 27. Woroniwold.

Dr. L. JAKOBSOHN.

Süphilise, wenerilised, naha- ja suguliku närwide (elektri arstimine) spetsialist. Ja wastu (peale pühap. ja teisipäew.) 9—11 hom. ja 1—8 õhtul. Забалканскій пр. (уг. 3-й роты) д. 31, кв. 6.

Dr. Rebane

Sisemised ja närwihaigused.

Esmasp., teisipäew. ja reedel kella 6—7 õhtul. Pühapäewadel kella 1—2 l. Фонтанская пр. 11., Sampsonijewski silla juures.

Telefon 130—47

Dr. A. Lossmann

sisemised haigused.

Kõnet. teisip. ja reedel kella 7—½9., neljap. kella 3—4.

Elan nüüd Dmitrowski perеul nr. 10, Wladimirski prosp. lähedal. Telephon 52—06.

Tripper ja süfilis

igap. 8—1 ja 5—11. Nikolajewskaja 42.

Dr. Trok.

Weld.-masi. P. W. Soots.

Mass., arsti-gümnastika ja elektr. Annan nõu suguorgan. haiguste arstimiseks. 8-aa Рождественская ул. № 5, кв. 4

Arstimise maja. — Nõu eest 50 kop.

Pet. pool., Рыбацкая ул. 12. Suure prosp. ja Wedenskaja lähedal.

Wastuwõtmine kella 9 kuni 10 õhtul.

Süfilis, weraw ja kroonilik tripper, suguli närwid, elektr. siiem. ja naiste haig.

Tohter E. Neumann. Süfil., wenerilised ja nahahaigused. Suguosade korratus. Uuem arstim. wiis. Wasil. Saar, Keskmine pr. 14, kort. 3, 1 liini nurgal kella 10—12 ja 5—8. Telef. 266-60.

Kunsthambad

Eestlastele alandatud hinnaga.

Wastuwõt. 10—3 p. ja 6—8 õ. Екатерининскій каналъ № 82/12 у Вознесенск. моста. Telef. 276—21. Hambaarstnik **A. Loom.**

Hambaarst

M. Jaakson, Новый пер. 5, кв. 37.

у Казанск.

Plombeerimine. Kunstlikud hambad

plaatiga ja ilma selleta.

Töölistele poole hinnaga.

Wäljatõmbamine ilma walutta 5—8, pühapäewal kella 10—6.

Osaw ämmaemand

Annab lahkesti abi ja nõu igal ajal. Церковная 4-а, кв. 2. Telef. 326—57

„Pealinna Teataja“

üksikuid numbrid müüwad Peterburis

Ühiselu ruth. Офицерская, 5.

A. Kõddar'a raamatul. Мѣщанская, 22.

J. Seelandi raamatukaupl. Офицерск. 14.

A. Luige raamatukaupl. В. О. 11 л. 6.

W. A. Staichuikowi kioskid.

A. Nortoti. Ubelnaja postkontoris.

Wennaste Lammoe magasin. Литейный проспектъ, 28.

A. Lemberg'i piima ja wõi kauplus. Гесеревскій пер., 29.

K. Ballo kauplus. Вас. Остр., Средній проспектъ, 12

M. Wowa tubakamagasinis. Обводн кан. 122. Balti waksali platsil.

T. Sandt. Шкіточная ул., 7, кв. 9. Moskwa wärawa taga.

Mihkelson'i kaup. Екатеринин. кан 152

Albaumi pagari kauplused. Забалканскій пр. 118. Moskwa wärawa taga. Московское шоссе, № 16.

J. Marks nurimagasin. Курляндская 26.

A. Reinwaldt'i tubaku kauplus. Глазовая ул. № 1.

Seppa piimakauplus. Пет. стор., Малый пр. 66.

J. Karolini piimakauplus. Стремянная ул. 19.

J. Tõrna piimakauplus. В. О. Гавань, уг. Мал. пр. и Кииганск. ул. Городскрын. № 20.

Kirkpuu, Kreis ja Ko. Больш. Самсоніевск. пр. 49 2 Сливочная.

J. Essenti pagariäri, В. О., 4 лин. 19.

Meltsas'i tubakakaupl. Гавань, Опочинина ул., № 1-а.

Peale selle kõige ajalehe müüjate käest uulitsate nurkadel.

Wõrus

wõtab **„Pealinna Teataja“** tellimisi ja kuulutusi **Fr. Karlsoni & T. Sangi Ko.** ja **J. Saju** raamatukauplused wastu ja müüwad üksikuid numbreid.

Типографія Э. Ф. Мексъ, СПБ. Забалканскій пр. № 22